Kaina 10 Pf.

KARYS

Nr. 35 (1197) Vilnius, 1943 m. rugpiūčio 28 d.

LIETUVIŲ KARIŲ SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1919 m.

LEIDZIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ STABAS; Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas;* Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 3; Telefonas per Vilniaus karišką: Vyr. redaktoriaus — 22, Redakcijos ir administracijos — 24. Spauda: Kauen-Wilnaer Verlags — und Druckerei G. m. b. H, Wilna, St. Annenstr. 3, Ruf 15-66.

Didžiulis mūšis Rytuose tebevyksta

Per liepos 16 dieną prasidėjusį penktąjį gynimosi mūšį Kubanės įtvirtintajame prietiltyje generolo feldmaršalo Von Kleisto ir pionierių generolo Känickės vadovaujami vokiečių ir rumunų kariuomenių daliniai ligi rugpiūčio 12 dienos, 17 sovietų šaulių divizijų, dviem šarvuočių brigadoms ir trims šarvuočių pulkams mėginant nuolat prasiveržti, per kietus mūšius jie buvo atmušti ir priešui buvo padaryta labai didelių kraujo nuostolių.

Prie tų gynimosi laimėjimų prisidėjo vokiečių aviacijos daliniai, vadovaujami generolo leitenanto Angersteino, ir rumunų aviacijos pajėgos, vadovaujamos generolo Gheorghiu.

Miuso fronte priešas VIII. 18 d. smarkiai pasirengęs artilerijos ugnim, pradėjo pulti. Iš naujo užvirė smarkios kautynės. Per smarkius greitųjų žemyno kariuomenės ir ϟϟ ginklo dalinių priešpuolius giliai įsiveržta į sovietų užnugarį. Rugpiūčio 21 d. bolševikų puolimą mūsų daliniai atrėmė per kietas kovas iš arti, apsupdami prasilaužusią priešo 21 šarvuočių grupę ir juos sunaikindami. Rugpiūčio 24 d. paskelbta, kad tebevyksta kietos kovos. Per vieną šarvuočių remiamą priešpuolį, nežiūrint atkaklaus priešo gynimosi, atsiimta anksčiau prarasta teritorijos dalis.

Prie Iziumo rugpiūčio 19 d. mūsų daliniai per kietas kautynes atmušė smarkius bolševikų puolimus, per drąsų priešpuolį apsupo du sovietų batalionus ir juos sunaikino. Po pertraukos, rugpiūčio 22 d. vėl prasidėjo kariniai veiksmai. Priešpuoliu mūsų daliniai sulaikė ir sunaikino sovietų pėstininkų ir šarvuočių stiprius prasiveržimus. Vien tik vienos armijos korpuso ruože sunaikinta 130 priešo šarvuočių. Rugpiūčio 23 d. popiečio metu bolševikai vėl puolė su stipriomis šarvuočių pajėgomis. Per sunkias kovas apsupti nedideli įsiveržimai ir sunaikinti 133 priešo šarvuočiai.

Apie kautynes į pietvakarius nuo Bielgorodo rugpiūčio 20 d. buvo paskelbta, kad jos vyksta toliau su nė kiek nemažėjančiu smarkumu. 21 d. pranešta, kad stiprūs sovietų puolimai palūžo su dideliais nuostoliais priešui. Per smarkius greitųjų žemyno kariuomenės ir ϟϟ ginklo dalinių priešpuolius giliai įsiveržta į sovietų užnugarį.

Taip pat ir Charkovo kautynių srityje rugpiūčio 21 d. sovietai labai stipriomis pajėgomis tebespaudė mūsų pozicijas. Nuėjo niekais mėginimas prasimušti vienos apsuptos priešo pajėgų grupės. Į vakarus nuo Orlo ir į pietvakarius nuo Viazmos atmušti vietinio pobūdžio priešo puolimai. Vokiečių šarvuočių grenadieriai įsiskverbė giliai į vienas priešo parengties pozicijas ir jas sudaužė. Rugpiūčio 23 d. buvo paskelbta kad Charkovo srityje sausumos kariuomenės ir ginklo ϟϟ daliniai tebesikauja sunkiose kovose su sovietų pėstininkų ir šarvuočių junginiais. Charkovas, kuris Rytų žygio metu keletą kartų keitė savo savininką ir šiandien beliko tik griuvėsių laukas, vykdant planingus atsitraukimo veiksmus, vėl evakuotas. Į šiaurės vakarus nuo Charkovo vokiečių šarvuočių grenadieriai tebevykdo srities išvalymą nuo priešo apsuptųjų pajėgų dalinių; belaisvių skaičius ir karo grobis auga. Rugpiūčio 23 d. į pietus nuo miesto, vokiečių daliniai priešpuoliu atstūmė priešą atgal. Į vakarus nuo miesto vėl atremti bolševikų puolimai. Srityje į šiaurės vakarus nuo Charkovo visiškai sunaikintos jau kelias dienas apsuptos priešo kovos grupės ir čia pat į nelaisvę paimta 1791 karys. Sunaikinta arba grobiu paimta 299 šarvuočiai, 248 karo pabūklai, 100 kulkosvaidžių, 160 autovežimių ir kitokios karo medžiagos.

Taip pat ir į pietvakarius nuo Viazmos, prie Staraja Rusa ir į pietus nuo Ladogos ežero mūsų daliniai atrėmė visus bolševikų mėginimus prasiveržti.

Į vakarus nuo Viazmos bolševikai, remiami stiprių šarvuočių ir kovos lėktuvų pajėgų, rugpiūčio 23 d. bandė pralaužti vokiečių frontą. Atremti visi priešo puolimai, priešui patiriant didelių nuostolių.

Laplandijos fronte ypatingai pasižymėjo 7-ji generolo leitenanto Krakau vadovaujama kalnų divizija, sėkmingai remiama generolui pulkininkui Stumpf vadovaujant aviacijos junginiams, kur šturmu paimtas vienas kalnagubris ir atmušti kelias savaites trukusieji su didele priešo pajėgų persvara priešpuoliai. Vien tik šioje vietoje sovietai neteko daugiau kaip 1000 užmuštais. Užimta 50 tvirtai įrengtų priešo bunkerių.

Rugpiūčio 18 d. sovietai neteko 184 tankų, 19 d. — 486, 20 d. — 154, 21 d. — 266, 22 d. — 409, 23 d. — 198, 24 d. — 263, 25 d. — 253.

Aviacija puolė priešo parengties pozicijas, tankų telkinius, artilerijos pozicijas ir tiekimo voras. Rugpiūčio 17 ir 18 d. d. sovietai neteko — 168 lėktuvų, 19 d. — 81, 20 d. — 68, 21 d. — 85, 22 d. — 73, 23 d. — 85, 24 d. — 95.

Rugpiūčio 25 d. Vyriausioji Vokiečių Kariuomenės vadovybė praneša, kad didžiulis gynimosi mūšis Rytuose tebesitęsia su nemažėjančiu smarkumu. Kur tik sovietai su stipriomis pėstininkų bei šarvuočių pajėgomis puolė mūsų pozicijas ties Miusu, Iziumo srityje, Charkovu ir į pietus nuo Shisdra, visur atremti, padarant jiems sunkių nuostolių. Vien tik vienos armijos korpuso ruože vakar sunaikinta 116 šarvuočių.

Nuo liepos 10 dienos iki mūšių pabaigos rugpiūčio 17 dieną Sicilijos srityje kovojusieji visų kariuomenės dalių ir ginklo rūšių, daliniai anglų - amerikiečių armijoms padarė didžiausių nuostolių. Greta didelio skaičiaus belaisvių jos neteko apie trečdalio savo panaudotų dalinių užmuštais ir sužeistais. Sunaikinta ar paimta 383 tankai ir žvalgybos tankai, 63 įvairios rūšies patrankos, 652 lėktuvai ir 11 krovininių burlaivių.

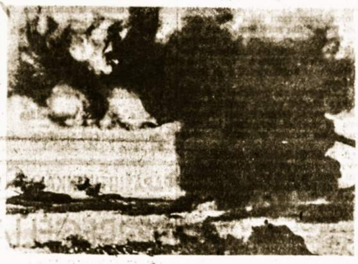

Sunkiosios baterijos salvė į besiveržiantį priešą. PK. — Nuotr. karo koresp. Winkelmann (Wb)

Nuskandinta 61 kariuomenės ar karo medžiagos prikrautas transporto laivas, bendros 290.100 brt talpos. Vienas kreiseris, septyni naikintuvai, trys korvetės ir daugybė motorinių kanonierinių laivų bei mažesnių karo laivų. Be to, per tą patį laikotarpį 59 krovininiai ar transporto laivai, bendros 278.750 brt talpos, buvo taip labai sužaloti, kad juos reikia laikyti žuvusiais.

Per pirmas dvi rugpiūčio mėnesio savaites iš Sicilijos į žemyną buvo pergabenta mažais laivais apie 17.000 tonų municijos, skysto kuro bei aprangos, beveik 10.000 autovežimių ir visi vokiečių bei italų kariuomenės daliniai su visais ginklais ir apranga. Be to, buvo pergabenta atgal, daugiau kaip 4.000 sužeistų.

Vykdant tuos transportus, plaustų ir mažųjų laivelių įgulos iš viso numušė 48 priešo lėktuvus.

Vienas vokiečių kovos lėktuvų dalinys naktį į rugpiūčio 19 d. per puolimą Bizertos vandenyse pataikė į vieną karo laivą, 25 transporto laivus, bendros daugiau kaip 100.000 brt talpos, ir į desantinius laivus. Ties Mesinos sąsiauriu priešlėktuvinė aviacijos artilerija numušė septynis priešo lėktuvus.

Naktį į rugpiūčio 28 dieną vienas stiprus vokiečių kovos lėktuvų junginys puolė Palermo uosto sritį. Sunaikinta du karo laivai ir du krovininių laivai bendros 9.000 brt. talpos, be to, sunkiai sužalota devyni prekiniai laivai bendros 46.000 brt. talpos ir iš dalies vienas kreiseris.

Naktį į rugpiūčio 24 d. stiprūs britų bombonešių junginiai puolė Reicho sostinę. Naujai suorganizuota oro gynyba sukliudė numatytą miesto puolimą ir, pagal ligšiolinius pranešimus, numušė 60 daugiamotorių bombonešių. Numetus sprogstamųjų bei padegamųjų bombų, atsirado sunaikinimų gyvenamuosiuose kvartaluose bei viešuose pastatuose ir ligoninėse. Gyventojams padaryta nuostolių.

Naktį į rugpiūčio 24 dieną greitieji vokiečių kovos lėktuvai įvairaus kalibro bombomis apmėtė karinius tikslus Pietryčių Anglijoje.

Naktį į rugpiūčio 23 d. vokiečių greitieji kovos lėktuvai su sunkaus kalibro bombomis puolė sritį į šiaurę nuo Londono bei paskirus objektus salos pietryčių pakraščiuose. Per rugpiūčio 17 d. amerikiečių aviacijos įvykdytus dienos metu puolimus virš dviejų pietų Vokietijos miestų pagal tik dabar paskelbtus davinius priešas neteko ne 56, kaip anksčiau buvo paskelbta, bet iš viso 101 keturmotorinio bombonešio.

UŽSIENIO ŽINIOS

BERLIN. NL. Vyr. aviacijos vado štabe po sunkios ligos mirė gen. pulk. Hansas Jeschennekas, vokiečių aviacijos generalinio štabo viršininkas. Jo mirtis Wehrmacht'ui reiškia ypatingai didelį ir skaudų nuostolį.

MADRIDAS. NL. Anglijos ambasadorius Ispanijoje Samuel-Hoaro penktadienį atskrido lėktuvu iš Madrido į Ispanijos valstybės šefo vasaros rezidenciją, kur, dalyvaujant Ispanijos užsienių reikalų ministeriui, turėjo pasikalbėjimą su gen. Franco.

SANCHAJUS. NL. Visas derlius Honano centrinėje ir šiaurinėje dalyse yra sunaikintas. Milžiniški skėrių spiečiai ten suėdė visus javus. Ištisuose tos provincijos plotuose nematyti jokio žalumo.

ROMA. NL. Italų laikraštis „Popolo di Roma" rašo, kad Italija nepradėsianti jokios revoliucijos, kuri būtų pražūtinga jai pačiai ir Europai.

MADRIDAS. NL. Paskutinėmis dienomis Ispanijoje siaučia smarkūs karščiai, kokių nėra buvę nuo šio šimtmečio pradžios. Pirmadienį Madride buvo 37°, o Sevilijoje — 42,9° pavėsyje.

BERNAS. NL. Jau beveik galutinai nutarta sudaryti sutartį amerikiečių ir japonų piliečiais pasikeisti. 1.500 amerikiečių bus iškeisti į tokį pat skaičių japonų.

STOCKHOLMAS. NL. Kaip praneša oficialios sovietų įstaigos, sovietų aukščiausios tarybos prezidiumas, atšaukęs iš atstovo pareigų Londone žydą Maiskį, dabar atšaukė ir Litvinovą-Finkelšteiną iš atstovo pareigų Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Vietoje jo ambasadorium Vašingtone paskirtas Gromyko.

HELSINKIS. NL. Suomių karo atstovas iš Vašingtono grįžta atgal. JAV karo atstovas iš Helsinkio persikėlė į Stockholmą.

SOFIJA. NL. Bulgarijos minist. pirm. Filovas pareiškė, kad Bulgarija iš Turkijos nenori nieko daugiau, tik draugystės. Abu kraštai neturi viens į kitą jokių teritorinių pretenzijų.

OSLO. NL. Žymusis norvegų skulptorius Gustavas Vigelandas Fdegnerio parke, viename iš žymiausių sostinės parkų, baigė savo didžiulį kūrinį. Jo skulptūra turi 17 metrų aukščio ir yra sudaryta iš vieno milžiniško granito masyvo, vaizduojančio 121 figūrą. Darbas truko 14 metų.

ŽENEVA. NL. Jungtinėse Valstybėse priimtas įstatymas, kuriuo griežtai uždrausti streikai.

MADRIDAS. NL. Ispanijoje, Luzo provincijoje, įvyko vienos ispanų divizijos manevrai, kuriuose lankėsi ir generolas Franco.

LISABONA. NL. Pietinėje Portugalijoje praūžė smarkus orkanas, kuris padarė žemės ūkiui didelių nuostolių. Kviečiai, pupos, maisas ir kiti javai, buvę dar laukuose, buvo tartum šluote nušluoti.

ROMA. NL. Maršalas Badoglio pasakė per radiją kalbą Sicilijos gyventojams. Jis pabrėžė tuos nenutraukiamus ryšius, kurie sieja Italiją su Sicilija, ir Sicilijos gyventojus ragino būti stiprius.

Pasikeitimai Vokietijos valdžioje

BERLIN, VIII. 25. Reicho protektorių Bohemijoj ir Moravijoj baroną von Neurathą Fiureris atleido iš šių pareigų ir paskyrė Reicho protektorium Reicho vidaus reikalų ministerį dr. Fricką. Reicho ir Prūsijos vidaus reikalų ministeriu Fiureris paskyrė ϟϟ-reichsfiurerį ir vokiečių policijos šefą Heinrich Himmlerį. Reicho darbo tarnyba išskiriama iš Reicho vidaus reikalų ministerio kompetencijos. Reicho darbo vadui Konstantin Hirliui Fiureris suteikė Reicho ministerio titulą, laipsnį ir kompetenciją. Generolui pulkininkui-gruppenfiureriui ir policijos generolui-pulkininkui Daluege duotas paskyrimas atstovauti Reicho protektorių baigėsi. Valstybės sekretorių prie Reicho protektoriaus K. H. Frank Fiureris paskyrė Reicho ministeriu, valstybės sekretorius Reicho vidaus reikalų ministerijoj Hans Pfundner naujoms pareigoms kol kas dar nepaskirtas.

Kai išvykti jau pasiruošta, galima užsirūkyti. V. Dainausko nuotr.

Miglosvaidis — lemiantis kautynių ginklas

Kariuomenės pranešimuose iš šios žiemos sunkių kovų dažnai tekdavo perskaityti trumpą sakinį:

„Priešo puolimai išblaškyti sutelkta artilerijos ugnimi, arba sugniuždyti parengties pozicijose".

Kad šituose laimėjimuose dalyvaudavo ir miglosvaidžių daliniai, dėl tam tikrų priežasčių iki šiol nebūdavo skelbiama. Nuo pat žygio į Rusiją pradžios, svaidytojų pulkai tyliai, aukodamies vykdė savo pareigą; jie būdavo panaudojami svarbiausiuose kovų taškuose, kaip lemiantis ginklas.

Už šią moderniausią ir galingą ginklo rūšį karininkai, puskarininkiai ir kareiviai aukodavo savo gyvybes taip pat, kaip ir pėstininkai. Kas yra Stalino „vargonai" ir salviniai pabūklai, žino ir frontas, ir tėvynė. Tačiau apie ginklą, kuris šiuos sovietų pamėgdžiojimus toli praneša, Vokietijoj sklinda daugiausia visai klaidingos pažiūros ir gandai.

Miglosvaidžių daliniai yra suvesti į svaidytojų pulkus, jie visiškai motorizuoti, galintys judėti bet kokioj vietovėj, labai greiti ir judrūs, ginkluoti vidutinio, sunkaus ir sunkiausio kalibro miglosvaidžiais. Kaip ir artilerijos pulkai, skaidosi į grupes ir baterijas. Miglosvaidžių pulkai, kaip lemiantis ginklas, sutelkiami fronte svarbiausiuose taškuose ir dėl savo nepaprastai galingos ugnies yra sprendžiamas faktorius vado rankose.

Kokią ugnies jėgą turi svaidytojai, rodo trumpas palyginimas, kad devynų vidutinių baterijų salvė yra lygi 81 sunkiųjų lauko gaubicų baterijos salvei. Skaidymas, apginklavimas, ryšio priemonės ir motorizavimas panašus, kaip ir moto-artilerijos pulko.

Kadangi miglosvaidžiai dažniausiai yra arti priekinių pėstininkų linijų, jų baterijos, be to, būna dar ginkluotos ir prieštankiniais pabūklais. Dėl miglosvaidžio lengvo svorio, vežti jį pakanka trijų tonų vilkiko, ant kurio susėda tarnyba ir kartu veža dalį municijos. Miglosvaidis yra šešiavamzdis, t. y. ant lengvo lafeto koncentruotai apie vieną tašką, arba dviem sluoksniais, yra išdėstyti šeši vamzdžiai. Vamzdžiai pagaminti iš lengvos plieno skardos ir šie reikalingi tik duoti sviediniams kryptį. Visos kitos normalaus pabūklo dalys, kaip iš geriausio plieno grežtas vamzdis, spyna, stabdytuvai ir sunkus lafetas, atpuola šioje modernioje ginklo rūšyje, kuri charakteringa ypatinga stumiamąja jėga. Tuo būdu tik vienas ginklas, sveriantis nuo 7 iki 16 centnerių, žiūrint kalibro, savyje jungia ugnies jėgą šešių sunkiųjų lauko gaubicų, kurių tik viena sveria 120 centnerių.

Šitas modernus ginklas todėl yra labai parankus ir ypač tinka greitiems veiksmams bendradarbiaujant su šarvuočiais ir moto divizijomis. Šešios granatos yra iššaunamos per keletą sekundžių elektros padegikliu. Sovietų salvinių pabūklų sviedinių pastovumas skrendant palaikomas sparnelių, todėl dėl vėjo įtakos gaunamas didelis sklaidumas, tuo tarpu vokiečių miglosvaidžio sviedinys sukasi apie savo išilginę ąšį, taigi pasiekta rotacija. Tai leidžia pasiekti didžiausio ugnies sutelkimo mažiausio ploto taikiniuose.

Žygio į Rytus pradžioje, iššovus sviedinį juoduoju paraku, jis palikdavo paskui save toli matomas dūmų juostas, baterijoj pakildavo aukšta dūmų siena; dabar gi bedūmis parakas palieka nežymius pėdsakus ir tik raudonai žaižaruojančios juostos rodo sviedinių kelią.

Kas išgyveno nakties metu miglosvaidžių šaudymą su šviečiančiomis trajektorijomis, arba dienos metu matė šimtus liepsnojančių sviedinių, atskrendančių didžiausiu ūžesiu ir kaukimu, tas šio akimirkanio savo gyvenime neužmirš. Kai priešo pusėje, lyg pasaulinė katastrofa, trenkia su žaibais ir perkūnais salvė, kiekvieno pėstininko širdis pradeda smarkiai mušti, nes jis žino, kad ten, kur smogė salvė, neliko jokios gyvybės.

Miglosvaidžiai šaudo trimis granatų rūšimis:

1. Sprogstamosiomis, jų tarpe jautriomis ir su gaištuku, kuris leidžia granatai pramušti uždangą. Sprogstamoji granata, pirmoj eilėj, yra skiriama veikti savo skeveldromis ir minos ypatybėmis gyvus taikinius. Buvo rasti ištisi priešo skyriai be išorinių sužeidimų, žuvę vien tik nuo baisios detonacijos bangos, kurią sukėlė sutelkta sunkiausio kalibro salvė; griūdavo net lauko įtvirtinimai ir bunkeriai, o jų įgulos žūdavo.

2. Liepsninėmis granatomis, kurios priešą stipriai veikia moraliai savo išmetamomis milžiniškomis liepsnomis ir sunkiai apdegina. Liepsnos sunaikina namus, padega miškus ir laukus.

3. Rūko granatomis, kurios sudaro rūko sieną ar ribą, neleidžia priešui sekti ir trukdo jo taiklią ugnį. Puolant tai sutaupo daug pėstininkų kraujo. Ginantis miglosvaidžiai palengvina be nuostolių atsipalaiduoti nuo priešo. Tik priešo prieštankinių pabūklų neitralizavimas rūku, dažnai įgalindavo mūsų tankus nugalėti sunkią ir stipriai apšaudomą vietovę.

Miglosvaidžiai naudojami grupėmis arba sujungti į pulkus, kad sutelkta ugnimi sunaikintų priešą. Ugnies greitas kilnojimas, jos sutelkimas svarbiausiuose taškuose pasiekiamas tikslingai išdėstant baterijas, gerai apgalvotu ryšių tinklu ir įsteigiant gausingus sekimo punktus su iškištais priekinėse pėstininkų linijose sekėjais.

Kad kuo giliau galėtų priešą veikti, išskleidyti jį parengties pozicijose, sunaikinti jo vadovietes, arba sėkmingai atmušti staigius puolimus, miglosvaidžiai išdėstomi priekiniuose skaidiniuose, beveik visuomet priešais artileriją.

Atramos taškų pavidalu įrengtos ugniavietės visada yra stipri atrama priekyje veikiantiems pėstininkams ir ne vienas priešo mėginimas žiemos mėnesiais prasiveržti buvo sustabdytas iš miglosvaidžių baterijų ugniaviečių tiesiu taikymu.

Oberst Graewe Vertė A.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Tu čia smeigi plieninį plūgą
Į savo žemę brangią. —
Jie ten, perkūnų nepabūgę,
Su Vyčio ženklu žengia.

Tu čia namuos ir fabrikuose
Ir ūžesy mašinų. —
Jie ten krauju savuoju tuosyk
Mirties liepsnas gesina.

Tu čia, į dangų atsigręžęs,
Kalbi gal maldą trumpą. —
Jie ten kulkas rikiuoja kryžiais
Ir kryžiumi suknumba...

Tu čia smeigi plieninį plūgą
Į bočių žemę brangią. —
Jie ten, perkūnų nepabūgę,
Su Vyčio ženklu žengia!

Kovų sritis tarp Orelo ir Charkovo (Wb)

GELEŽINKELIO SARGYBOJE

Tuoj bus metai, kai mūsų batalionas išvykęs į Rytus. Pradžioj buvo atliekami įvairūs kautynių uždaviniai prieš banditus. Išklajota Baltgudijos lygumos ir miškai, išklampiota bekraštės pelkės.

Dabar, gal jau geras pusmetis, batalionas saugo vieną pafrontės geležinkelio ruožą. Kaip visur, taip ir čia veikia raudonųjų banditų gaujos.

Čia ir yra kelio apsaugos vyrų kova su visomis savo pasėkomis. Kelio apsaugos vyrą rasi savo darbe ištisą parą. Čia nėra skirtumo tarp sekmadienio ar pirmadienio, tarp dienos ar nakties.

Geležinkelio ruože ramu. Visi laisvi nuo tarnybos vyrai dirba. Nuolatinės kovos ardo bunkerius greičiau nei šiurkšti gamta. Juos reikia tvarkyti, tobulinti ir taisyti netikslumus, kuriuos ankstyvesnės kovos parodė. Ir tik laiko nuotrupas tegalima panaudoti asmens reikalams: knygų ar laikraščių skaitymui, laiškų rašymui ar trumputei svajonei apie namiškius.

Jei geležinkelis minuojamas, jei bunkeriai puolami, viskas pasilieka nuošaly. Užmiršo gautą laišką, užmiršo ilgesį ar mažą rūpestį. Į nakties tamsą įsmeigtos akys seka kulkosvaidžių spjaunamas ugnies juostas. Seka banditų ugnies lizdus ir į smūgį stengiasi atsakyti dar kietesniu smūgiu.

Dieną ir naktį patrulis tikrina didįjį kelią. Dieną ir naktį pasipriešina kiekvienai banditų užmačiai. Ir joks mirtingasis negali pasirodyti ant žvilgančios plieninio kelio nugaros, išskiriant pačius apsaugos vyrus. Raudonųjų banditų minavimus mūsų patrulis turi atrasti.

1-os kuopos eil. L. vieną naktį su kitu ginklo draugu patruliuoja miškingu geležinkelio ruožu. Miško medžiai ir krūmai, galima sakyti, ranka pasiekiami. Banditams tai labai palankios aplinkybės, o mūsų vyrams — didelės atidos ir įtempimo reikalaujanti tarnyba.

Kiaurą naktį lijęs lietus užtrynė ir užplakė bet kokias žymes, iš kurių galėtumei spręsti, ar čia darbavosi nedraugiška raudonojo bandito ranka. Bet eil. L. jau ne pirmą naktį praleidžia ant geležinkelio. Jo įgudusi akis greitai pastebi minuotą geležinkelio vietą. Jis jau ne vieną miną yra radęs ir ją pašalinęs.

Kaip patrulio vyresnysis, ginklo draugus paskiria į apsaugą, nes karius, norinčius pašalinti minas, banditai iš artimų miško pakraščių mėgina sutrukdyti — juos apšaudo. O tuomet juk reikia tinkamai atsakyti. Sutvarkęs apsaugą, jis pats imasi sunkaus ir pavojingo minos pašalinimo darbo. Darbas sunkus, nes kiekvieną kartą banditai stengiasi vis kitaip užminuoti, imasi įvairių gudrybių. O pašalinantis miną karys turi pastebėti menkiausias smulkmenas, nes nuo to priklauso jo darbo pasisekimas, o dažnai ir gyvybė.

Šiuo kartu buvo užminuoti visi keturi geležinkelio bėgiai. Vienas po kito pašalinami užtaisai. Teliko vienas, pats paskutinis. Pradėtas darbas tęsiamas. Išimtas ir pats paskutinis užtaisas, kelias vėl saugus ir netrukdomas, bet... būta dar vienos minos po paskutiniu užtaisu. Nors ši ir netokia didelė, kaip pirmosios, bet pakankamai pavojinga minos pašalintojo gyvybei. Ji dabar ir buvo užgauta pašalinant paskutinįjį užtaisą. O užgauta mina sprogsta. Sprogo ir ši mina. Eil. L. sunkiai sužeistas nusviedžiamas nuo geležinkelio. Skubiai atvyksta iškviesta drezina, kuria eil. L. nugabenamas į vieną vokiečių karių ligoninę. Čia padaroma skubi operacija, bet... praėjus lygiai 24 val. nuo sužeidimo, liepos 31 d. 3,40 val. eil. L. miršta.

Už visą eilę atliktų karinių uždavinių, už didelį stropumą ir narsumą tarnyboje eil. L. buvo pristatytas apdovanoti pasižymėjimo ženklu.

Vrš. Vladas Plečkaitis

Rytai, 1943 m. rugpiūčio mėn.

PARAŠIUTININKAI IŠ SOVIETŲ SĄJUNGOS PASAKOJA

PERBĖGĖLIAI KRINTA IŠ DANGAUS

ON, NL. Vienas Gudijos civilinės valdžios valdininkas pats papasakojo apie šį įvykį, puikiai pavaizduojantį, kaip smarkiai yra nusmukusi bolševikų moralė:

„Aš su dviem vietiniais policininkais buvau netoli B. vietovės, tik mes susyk artimiausio miško pakrašty krūmuose išvydome kelias žmogystas. Mums pasukus į jų pusę, pro mūsų ausis pradėjo švilpti kulkosvaidžio salvės. Mes tučtuojau parkritome ant žemės ir taip pat atsakėme ugnimi; aš su savimi turėjau automatinį pistoletą, o abu policininkai šaudė iš savo paimtųjų šautuvų. Aplinkui pokšėjo šūviai, bet, laimei, nieko blogo neatsitiko. Netikėtai mūsų priešų pusėje ugnis nutilo. Mes palaukėme penkias minutes, paskum išgirdome šaukiant. Pamatėme keturis vyrus, kurie gyvai mums mojo. Mano palydovai bijojo, kad tai nebūtų klasta, bet aš, laikydamas rankoje paruoštą ginklą, pasukau tiesiai į juos. Tada nuėjo ir jie drauge su manimi.

Mes pačiupome puikų grobį. Keturi vyrai pasitiko mus baisiausiai vienas per kitą šaukdami ir nuvedė prie penktojo, kuris buvo negyvas susmukęs tarp krūmų. Jo automatinį ginklą — tai buvo tas, kuris mus apšaudė — atidavė mums. Ir dabar paaiškėjo, kad likusieji jį buvo užpuolę ir užmušė šautuvų buožėmis. Nukautasis buvo žydas, politinis komisaras, nušokęs drauge su jais ir jiems vadovavęs. Jie papasakojo, kad dar prieš skriedami tarp savęs susitarė nieku gyvu nevesti čia ilgo partizaninio karo. Ištisą dieną aplinkui paklaidžioję ir surastame rusų laikraštyje perskaitę, kad gali be jokio pavojaus prisistatyti kur reikiant patys, galiausiai nutarė, kad jiems ir tesąs tiktai vienas šis kelias išsigelbėti. Visi pasisakė apsidžiaugę, kad įvyko susišaudymas, kurio metu buvo galima nusikratyti žydu komisaru.

„Mes esame apsisvarstę žmonės", tarė pats senasis iš jų, sūnus 1917 m. nužudyto caro karininko. „Tąsyk aš priklausiau prie „bezprizornikų". Bet tai, kas šiandien ten dedasi, yra daug, daug blogiau. Niekieno neprižiūrimų vaikų valkiojasi tokie būriai, kad NKVD neturi kitokių priemonių jiems išnaikinti, kaip šaudyti lyg laukines žiurkes. Ir jie, kaip tų išbadėjusių laukinių žiurkių būriai, slaučia čia vienoje, čia kitoje vietoje, nugraužadami tikriausia to žodžio prasme net varpas nuo stagarų. NKVD todėl tose srityse, kur tokių valkatų vaikų būriai slaučia, net padeda specialiai jiems užnuodytą valgį...".

Didžiojo baltaplaukio vyro draugas, puse galvos už jį žemesnis, pasirodo, yra labai nuoširdus žmogus, kuris, lyg vaikas, džiaugiasi pasisekusiu šios dienos nuotykiu. Jis papasakoja, kad niekas šiuo metu nenori vesti partizaninio karo vokiečių fronto užnugaryje. Jei kas jį veda, tai tik iš profesijos žmogžudžiai ir žydai. Juk jiems nėra daugiau ko nustoti. Tačiau, kai ateis didžioji atsiskaitymo diena, jie vistiek neišvengs savo likimo.

Trečiasis iš vyrų yra tamsaus veido ir dar gyvesnis. Jis pertraukia savo draugą: „Tiems, kurie dar tebekovoja miškuose, reikia numesti proklamacijų, kad jie susitvarkytų su žydais ir ateitų pasiduoti. Tačiau jiems reikia įsakmiai nurodyti, kad jiems nėra ko bijoti. Ir jie turi sužinoti faktą, kad Stalino velniškas valdymas eina į galą. Ir tas galas turės būti dabar, juo greičiau, juo geriau, šiaip jis pasiųs paskutinius savo vyrus į vokiečių ugnį. Reikia padaryti galą tam masiniam rusų žudymui, kuris neturi jokio tikslo ir prasmės".

Ketvirtasis, ligi šiol visą laiką tylėjęs, paprastas, ramus žmogus, palyginti, dar labai jaunas, nekantriai atkirto: „Ką padės visos tos tuščios kalbos? Kaip buvo bloga, taip bus ir toliau, kol visi išstips. Ten žmonės badauja. Žiūrėkite, ką mes su savimi gavome, o juk parašiutininkų davinys yra labai geras. Raudonarmiečiams reikia garsintuvais šaukti, kad jie perbėgtų į šitą pusę ir čia gautų sočiai pavalgyti. Mūsų tolimojoj tėvynėj milijonai žmonių kenčia badą — moterys, vaikai, seniai. NKVD suiminėja jų šimtus tūkstančių, tūkstančiai kasdien sušaudomi, kadangi iš silpnumo neįstengia daugiau dirbti. Paskiausiai aš gulėjau Kirovo karo ligoninėje. Ten yra didžiulis šarvuočių fabrikas, kuriame dabar dirba tik seniai, moterys ir vaikai, penkiolikamečiai stachanovininkai. Jų darbo ir gyvenimo sąlygos yra baisiausios. Įmonėse slaučia šiltinė, šiltinė — iš bado! O tuo tarpu slenkantis diržas visą laiką vis bėga, tie, kurie dirba prie jo, staiga susmunka ant žemės ir nunešami į šalį. Prikomandiruojamos naujos aukos, kurių degančiose akyse šypsosi mirtis, — rytoj jau ir jie gulės sukritę šalia slenkančio diržo. Ligoninėje man teko išsišnekėti su draugais, kurie pasirodė esą kalnų darbininkai. Jie baisiausiai skundėsi, įkritę į desperaciją, kai sužinojo, kad jų žmonos ir dukters dabar turi tokiomis sąlygomis dirbti. Viename sovietų laikraštyje skaičiau, kad Taškente 1.500 uzbekių merginų įsirašė „savanorėmis" į akmens anglies kasyklas".

„Ir už ką visa tai, visos tos negerovės ir didžiausi baisumai", vėl pradėjo kalbėti vyriausiasis iš jų. „Už Rusijos šventąją žemę" — melagingai skelbia Stalinas per laikraščius. Už tai karininkams vėl grąžinti antpečiai. O tąsyk jie mano tėvui, prieš jį nužudydami, tuos pačius antpečius pirma vinimis įkalė į pečius. Šitie kiaulės! Ne, ne, šventoji Rusijos žemė Stalinui visai nerūpi. Dabar jis šimtus tūkstančių vargšų žmonių siunčia mirčiai tiesiog į nasrus, kaip kad prie Orlo. Jis tikėjosi, kad su beprotišku šarvuočių skaičiumi ir milijonais badą kenčiančių kareivių galės prasimušti į Ukrainą ir ten susirinkti sau derlių. Tačiau jam nepavyko, kitaip ir negalėjo būti, nes vistiek galva sienos nepramuši. Dabar viskas praėjo... Dieve, saugok Rusiją ateinančią žiemą"

Ir Rusijos šiaurėje rikiuojasi rugių gubos

Vienas iš daugelio lietuvių batalionų stovime toli Rusijoj pirmose fronto linijose. Apie mus tęsiasi būdingos Rusijos žemės lygumos, tik kur-ne-kur matyti nedideli kalneliai. Bet daug daugiau yra pelkių, priaugusių skurdžių krūmokšnių, negu tų nežymių žemės pakilimų — kalnuotesnių vietų, kur gali augti javai. Pelkės tęsiasi kilometrų kilometrais, o apgyventų, aukštesnių vietovių yra labai mažai. Mūsų bataliono fronto baras yra kaip tik aukštesnėse vietovėse. Toliau, mūsų užnugaryje, ant kalnelių išsimėtę stovi tankūs rusų kaimai — buv. kolchozai. Mat, čia yra branginama tokia žemė, kurioje galėtų augti javai. Todėl, kur tik akį užmesi, matyti kaimas prie kaimo, o aplink vešliai žaliuojanti rugiai, kviečiai ir vasarojus.

Bet pravažiavęs kokius dešimt kilometrų į tolimesnes apylinkes, — pastebėsi, kaip staiga baigiasi kaimai su dėkingesne žeme, ir kiek tik akys užmato, tęsiasi pelkėtos lygumos arba skurdūs miškeliai. Pravažiuosi po keliasdešimt kilometrų, ir nieko akys nepastebės, tik vien tas niūrias Rusijos pelkes. Tiesa, jos dabar yra šiek tiek pradžiūvusios ir daug kur žaliuoja vešli, sodri žolė, bet jos niekas nepiauna, todėl jau greit baigs ji paruduoti.

Pelkės būna pradžiūvusios tik kelis vasaros mėnesius. Dar birželio mėnesio pradžioje telkšojo neišbrendamos balos. Norėdamas pasiekti tolimesnius kaimus arba nueiti iš kolchozo į kolchozą, turėjai pasinaudoti tik valties pagalba, nes sausų kelių visai nebuvo ir kitokiomis priemonėmis negalėdavai jų pasiekti. Staiga apie birželio vidurį per kokią savaitę pelkės dingo, subėgo į netoliese esantį ežerą arba išdžiūvo. Jau birželio mėnesio pabaigoje galėjai sauskeliais nueiti, kur tik norėjai. Daugumoje visos telkšojusios balos išdžiūvo, atsirado maži, išsivingiavę keliukai iš kaimo į kaimą. Žodžiu, mūsų bunkerių apylinkės vaizdas pasidarė panašus į žaliuojančius Lietuvos kaimus. Bet pasikalbėjus su vietiniais gyventojais sužinai, kad taip neilgai būna. Tik spėjus nuimti nuo laukų derlių, prasideda rudens lietūs, darganos. Apie rugsėjo mėnesio vidurį arba pabaigą vėl aplink telkši tik vanduo ir vanduo, ir kaimai atrodo lyg ant salelių įsikūrę.

Tikrai, keistas gamtos kampelis, bent taip mums, lietuviams, atrodo, bet vietinių gyventojų tai nė kiek nestebina. Dabar gražiai atrodo: visur žaliuoja vasarojus, pievos; geltonuoja rugių neužmatomi plotai. Ypač daug prisėta rugių ir prisodinta bulvių. Nors kaimuose vyrų nėra, išskyrus vaikus ir senus barzdotus senukus, bet viską nudirba moterys. Gauna, kiek galimybė leidžia, iš kariuomenės dalinių arklių ir su jais įdirba žemę, — savo gyvulių labai mažai teturi.

Šiais metais derlius, atrodo, bus gana gražus, jeigu tik bus palankus oras ir laiku spės nuimti nuo laukų. Kur geresnė žemė, visur stengiasi ją išnaudoti. Sakysime, vietomis iki pat mūsų apkasų siekia banguojantieji javų plotai. Dėl to vieną kartą įvyko būdingas pasikalbėjimas su perbėgusiais į mūsų pusę dviem raudonarmiečiais, nors mūsų bare pasiduoti nelaisvėn beveik nėra galimumų. Mat, mūsų „niekieno žemės" vietoje yra „niekieno" vanduo, kuriame, kam nors pasirodžius, labai puikiai galima apšaudyti tiek iš mūsų, tiek pat ir iš bolševikų pusės.

Bet vieną gražų vasaros rytmetį atplaukė mūsų pusėn du raudonarmiečiai — ukrainiečiai. Bolševikai, tur būt, jų nepastebėjo, nes jų krantas dabar gražiai sužaliavęs krūmokšniais, kurie vietomis nusitęsia toli nuo kranto, o mūsiškiai jų neapšaudė. Tuo būdu jie laimingai ir atplaukė mūsų pusėn, kur juos priėmė gana vaišingai.

Truputį pasikalbėjus su jais, juos išvedė į kitame kaime esantį mūsų bataliono štabą. Jie didžiausiu nustebimu žiūrėjo į mūsų gražiai įrengtus apkasus, kurie vietomis skęsta javų jūroje. Nustebę pasakė: „Mūsų pusėje taip nėra; pas mus ištisus kilometrus tęsiasi nedirbami plotai. Mūsų pusėje civiliai gyventojai nuo pirmųjų fronto linijų pašalinti kuo toliausiai, o jūsų net apkasai apsėti".

Iš šito matyti, kad rusai bijo net pačių savo valstybės gyventojų, kai tuo tarpu vokiečių kariuomenės vadovybė visai kitaip žiūri į tai. Todėl šiandien/daug tūkstančių ha žemės rusų pusėje yra nenaudojama, o vietiniai gyventojai, be abejo, išblaškyti po įvairias Rusijos vietoves vargsta ir skursta.

Šiuo metu čia irgi prasidėjo rugiapiūtė. Eidamas siaurais išsivingiavusiais Rusijos keliukais, banguojančiuose rugių plotuose pastebi baltuojančias moterų skareles. Rugius kerta senoviškais lenktais piautuvais. Tai yra nepraktiškas ir ilgai trunkąs piovimo būdas, bet šiuo laiku čia tinkamas. Vyrų beveik visiškai nėra, rugius kerta vien moterys, todėl tokie piautuvai atitinka moterų fizines jėgas. Juk negi moterų jėgoms sukti didelį dalgį.

Einu vieną sykį iš posto, žiūriu, moterėlė su dukterimi pradėjusios rugius kirsti. Tuomet dar rugiai nebuvo visiškai pribrendę, o vietomis dar aiškiai žaliavo. Prisiminiau dar savo kūdikystėje matytą vaizdą, kaip mano senasis tėvukas tikrindavo, ar rugiai jau piautini, ar dar ne. Paims, būdavo, svarią, žemyn nulinkusią rugio varpą, išima iš jos vieną grūdą, ir jeigu su nagu perspaudžia jį pusiau — vadinas, dar anksti piauti. Jei grūdas nepasiduoda nago jėgai, tad ryt anksti išplaka visus dalgius ir marš su visa šeimyna šviežios duonutės piauti.

Sustojau netoli moterėlės, paėmiau į rankas vieną varpą, išėmęs iš jos keletą grūdų patryniau pirštais, ir nieko neliko. Prieinu arčiau ir klausiu (nors ir silpnai temoku rusų kalbą), kodėl ji piauna neprinokusius rugius. — Ką darysi, sūneli, — atsako ji rusiškai: — duonutės nebeturime, padžiovinsime pečiuje tuos grūdelius, ir bus duonos, o tuomet sulauksime ir kol visai prinoks.

Atsisėdome ant ką tik surišto rugių pėdo ir pradedu ją klausinėti apie pirmykštį ir dabartinį gyvenimą. Žvelgiu į jos suvargusį liesą kūną, į sunkaus gyvenimo vargų išvagotą veidą ir pasidaro nuoširdžiai gaila tų vargingų Rusijos žmonių, kurie tiek vargo turėjo pakelti toje išreklamuotoje „laisvės" ir „žemiško rojaus" šalyje. Tokia skausmo išraiška senutė prašo Dievą, kad tik negrįžtų bolševikai ir tas karas, pražudęs tiek daug jaunų vyrų, greičiau baigtųsi. Nors ji teturi tik 50 metų, bet atrodo 70 metų senutė.

— Nebegaliu dirbti, sūneli, — skundžiasi ji graudžiu balsu: — Nebeturiu sveikatos, kojas ir rankas amžinai kankina reumato skausmai. Gerai dar, kad dukrelė viena liko, — rodydama į tvirtą, raudonskruostę, kertančią rugius merginą, kalba toliau senutė: — tai yra bent kas padeda. Turėjau dar vieną dukrą ir sūnų tvirtą, gražų, bet nežinau, kur jie šiandien yra, — neklausiama atveria savo skausmą senutė. — Duktė dirbo netoliese esančiam mieste, (iš kurio šiandien tik griuvėsiai likę) krautuvėje. Sūnų dar prieš karą suėmė milicija ir patalpino kalėjiman, o vėliau išvežė net nepranešę kur.

Nors ir silpnai mokėdamas rusų kalbą, tariau kelius užuojautos žodžius. Atsikėlęs ir atsisveikinęs nuėjau į savo bunkerį, bet širdyje liko tos rusės — motinos skausmas. Tik prie bunkerio mūsų vyrai valydami savo ginklus ir dainuodami „Sutems tamsi naktužėlė" prablaivė mano nuotaiką. Bet giliai krūtinėje vis vien liko tas kenčiančių Rusijos žmonių skausmas, kurį jie turi kentėti dėl žiauraus bolševikų teroro.

Gr. A. Grigaliūnas

Laiškai

NEŽINOMŲJŲ TAUTIEČIŲ LAIŠKAI FRONTE

Vos 0,5 km nuo pirmųjų fronto linijų, gražiai žaliuojančiame kaime — buvusiame „Vorošilovo" kolchoze, priešais nedidelę cerkvę įsitaisęs vieno lietuvių dalinio štabas. Prie štabo susirinkęs būrelis karių kažko laukia. Jų akyse spindi nekantrumas. Vienas iš to būrelio karių sušunka: „Jau atvažiuoja...!" Kariai apspinta vežimą ir kiekvienas stengiasi paliest didžiulį maišą, kuriame slypi didžiausias jų turtas — laiškai, siuntiniukai, laikraščiai — iš Tėvynės. Petingas karys užsiverčia maišą ant nugaros ir nugabena štaban. Sekdami maišą štaban susmunka ir būrelis karių. Tai laiškanešiai, kurie savo draugams į niūriuosius bunkerius atneša skaidrų spindulėlį...

— Ar daug laiškų gavai? — klausinėja vienas kitą kariai.

— Dešimt laiškų iš nepažįstamųjų tautiečių! — Spindėdamas džiaugsmu pasigiria vienas karys. Prie jo prieina kitas, kuriame galima išskaityti nusivylimą. Jį šiandien nei vienas laiškas neaplankė, tačiau perdaug nenusimena, nes ryt pietų metu vėl iš vežimo vilks maišą... Jis paprašo laimingąjį karį: — Duok bent vieną nežinomosios sesės laiškelį. — Aišku, laimingasis neatsisako suteikti savo draugui džiaugsmo. Abu, netoli apkasų pasirinkę saugesnę vietelę, su neapsakomu džiaugsmu vedžioja akis per laiško eilutes.

— Ko taip šypsais, lyg didžiausią laimę atradęs. Gal nepažįstamoji meilėje prisipažino?

— Kaip nesišypsosi, jei mokytoja X štai ką rašo: „Esu labai patraukli: nosis kaip agurkas, kojos kiek kreivokos, o jau su kitais savo trūkumais nenoriu jūs žavėti..." Ši laiško citata ir antrąjį karį prajuokino. Žinoma, jie to sakinio teisingumu nė kiek netiki. Juk čia tik nekaltas noras prajuokinti toli nuo savo tėviškėlės kovojantį karį. Tą linksmąjį laiškelį kelis kartus perskaitęs, nutarė dar tą pat dieną nepažįstamai sesei ir savo išvaizdą nupiešti laiške. Aišku, nesigailint jumoro. Štai, karys skaito antrąjį laišką. Rašo abiturientė — ramygalietė. Laišką pradeda šiuo motto:

„Šviesiaplauki brolau. Tavo žingsnius žegnuoju.
Tu eik, niekas tau kelio pastot nevalios...
Ne regėjimas, mielasai, tavo šviesus rytojus.
Tad, Lietuva, mano Tėvyne — valio!".

Net ir didžiausias mūšis to kario neišgąsdins. Ko gi bijoti, jei yra Tėvynėje sesės, kurios pranašauja apie šviesų rytojų... Toliau ramygalietė kario mintis nukreipia į Tėvynės laukus, sodžius, miškus... Savo „gromatėlę" ji baigia šiais žodžiais: „Linkiu viso geriausio, brangus, žalių Lietuvos laukų berneli!"

Nors fronte karį aplanko daugiausia merguželių laiškai, tačiau ir vyrai neatsilieka. Jie, nors ir Tėvynėje gyvena, tačiau visas savo jėgas aukoja dirbdami įvairiose žinybose, įmonėse bei įstaigose, surištose su Rytuose vykstančia milžiniška kova. Ir jie randa laiko moraliai pastiprinti savo brolius Rytų apkasuose. Štai ką vienas policininkas iš Kunigaikščių miesto rašo nepažįstamam kariui: „Tu esi garbingas, mielasai Lietuvos kary! Tavo drąsa ir pasiryžimas laimėti mus, gyvenančius toli nuo fronto, ramina. Mes esame įsitikinę, kad tavo žygdarbiai didžios praeities šalelei atneš džiaugsmą, ramumą ir laisvę!" Kitose laiško eilutėse jis primena kariui tuos laikus, kada Algirdas Didysis upėje, prie kurios jie dabar kovoja, žirgą savo girdė...

Abu kariai, perskaitę visus laiškus, kurie taip pat pilni padrąsinimo bei patriotinių šūkių, šnekučiuodami nužingsniavo į savo „namus". Nors į tų „namų" sienas smigo priešo kulkos, tačiau po trumpos valandėlės iš ten skambėjo dainos žodžiai: „...Už laisvę aukštaičiai, už laisvę žemaičiai, už laisvę visa Lietuva!..

Algirdas Kapsas

BENYS LABĖNAS

Malda apkasuos

Viešpatie, žygį palaiminki mūsų,
Laiminki mūsų kovų naktis ir dienas;
Kai griaudžia patrankos per naktį,
Ir dangų nušviečia ugnis kruvina.

Viešpatie, saugok mus sprogstant šrapneliams.
Ir mūsų gyvybę Apvaizdoj laikyk.
Saugok, kai žengiam atakon,
Ir ištiestą ranką mirties sulaikyk.

Viešpatie, veski mus tiesiai į pergalės rytą,
Pro tankus, minas ir pro bunkerius vesk;
Kad ugnį ir mirtį praėję ir vėliai
Į Nemuno klonius sugrįžtumėm mes.

Viešpatie, laiminki Tėviškės žemę,
Duok saulę ir lietų. Ir derlių laukų.
Kad ašara niekam Tėvynėj nekristų
Prašau Tave, Dieve, Kurį visa širdžia tikiu.

Laimink mus, Viešpatie, žūti neleisk mums,
Laiminki mūsų kovų naktis ir dienas;
Kai dunda patrankos,, kai ūžia lėktuvai,
Ir dangų nušviečia ugnis kruvina.

Rytai, 1943 m. liepos mėn.

Pirmą kartą į mirties žemę

(Iš dienoraščio)

Išgręžiu iš milinės vandenį ir pakabinu ant medžio šakos. Lai džiūsta sausam vėjui pučiant. Lyg tyčia ir lietus, kai tik baigėm puolimą, ėmė ir prapuolė. Danguje suposi pūkiniai debesėliai. Nenorėtusi tikėti, kad dar prieš pusvalandį pylė kaip iš kibiro. Tik mano pečiai ir čiurkšlėmis iš milinės bėgąs vanduo liudijo, kad tai neišgalvotas faktas. Menkas juokas tempti kelius kartus sunkesnę milinę, o dar ir už apykaklės vanduo vis skverpdavosi.

Žvilgteriu laikrodin — dar visa valanda poilsio. Aplinkui girdžiu šimtamečių pušų ošimą. Atrodo juokingos, mažos, į žemę susmukusios gudų pirkelės, lyg nykštukai milžinų pavėsyje. Iš vieno kito kamino tiesiai į dangų kyla dūmai, atrodo, kad daugiau lietaus nebus. Taip senų žmonių patyrimai tvirtina.

Ties artimiausiu namu matau vis skubančius sanitarijos personalo narius. Kiekvieno duonmaišyje pastebiu kiaušinių kontūrus. Akiniuotas vyresnysis sanitaras net rankose kažką panašaus į lašinių bryzą parsitempia Jie tokiuose kaimuose puikiai pagyvena. Tik lekia moterėlės su įvairiausiomis ligomis patarimų prašyti.

Net ir man seilė nuvarvėjo, kai nuo jų namo su vėju kartu atskrido kiaušinienės kvapas. Pavydas kilo, nagi, kodėl aš negalėčiau „daktaru" būti. Nereiktų iš duonmaišio, trupinius rinkti, iš dėželės taukus gramdyti. Tačiau vėl — kai visi gydytojais liks, kas per miškus žygiuos?...

Verčiu dienoraščio lapą. Susilankstęs, vargšas, nors ir kaip aš jį planšetėje saugoju. Po šimts pypkių, net keli lapai jau sušlapę. Ir čia tas vanduo įsispraudė. Užteks man rašyti. Ištiesiu vieną sulytą lapą prieš saulę. Užmetęs akį pastebiu vieno sušlapusio lapo antraštę: „Pirmą kartą į mirties žemę". Ak, jau daug daug šios mirties plotuose pergyventa, kiek miškų ir pelkių išbraidyta, bet ano pirmojo karto niekuomet nepamiršiu Tada aš atversčiau naują savo gyvenimo lapą. kuriame vietoj motto užrašyta: „Mirtis ir gyvenimas".

Skaitau...

***

Vieną niūrią vasario popietę išžygiuojame iš dar niūresnio miestelio A. Centre matėme kelis kulkų sukapotus ir apdegusius namus. Jau net čia Stalino „herojai" buvo atsibastę. Vienur kitur į mūsų vorą abejingai žiopsojo susitraukusi nuo gyvenimo naštos moterėlė ir nerūpestingas apdriskęs vaikėzas. Iš dangaus krito riebūs sniego kąsniai, rodos, lyg dar neužtektų žemei sniego. Tuo tarpu, kai tik išvažiavome už paskutinės miestelio lūšnos, mūsų vežikai net su savo „didelėmis" kolchozinėmis rogėmis grimzdo į sniego pusnis. Nesuprantu, kaip tie kolchozininkai iš savo arklių kotletų nesumušė; vis lupa ir lupa su pagalikščiais vargšų nugaras. Prie to, žinoma, visai būtinas riebus rusų liaudies keiksmas. Tikrai, jei čia atsibastytų klajojantis riteris Don Kichotas, tikrai pamanytų, kad kolchozuose užaugo puikios jo šaunioj'o Rosinanto atžalos.

Nors dar nėra 3 valandos, bet jau beveik sutemo. Pakelės vis tirščiau krūmais apželusios. Kur - ne - kur pasirodo išsimėtusių susigūžusių pirkelių krūvos. Veik visos be langų, niekur nematyt jokios gyvos dvasios. Visai netoli iškyla prieš mus juodi, slėpiningo miško kontūrai. Žvilgteriu šiaurėn. Saulė leidžiasi? Ne! Tai gaisrų pašvaistės, net visas horizontas raudonas. Ten vyksta žūtbūtinės kautynės, skraido kaulėta giltinė, juk ten ir aš vykstu.

Rytuose dangaus tamsą raižo įvairiaspalvės raketos. Kažkur toliau suskamba duslūs šūviai, sukalena kulkosvaidžiai. Visai netoli prieš mus pamiškėje pradeda duoti šviesos signalus. — kažkas panašaus į Morzės abėcėlę. Priešas ar savi — nieko dar nesiorentuoju. Keliais vingiuotas, nelygus, vis dažniau užklimpsta kolchozininkų rogės. Turim skubėti į pagalbą, kad neatsiliktume. Kartais ir sulūžta: tada šovinius ar maistą perkrauname į kitas roges. Tamsu, nors į akį durk, o šviesti nevalia, nes priešas pastebės, — jis netoli....

Staiga mūsų dešinėje nušvinta baltai visas laukas, čia pat nuskamba keli šautuvo šūviai. Suspaudžiu rankoje jau prieš tai pagal komandą užtaisytą šautuvą. Voroje išgirstu ginklų spynų brakštelėjimą.

— Čia saviškių sargybos, išgirdusios ką nors įtartina, apsišviečia, o gal kai ką ir pamatė, kad iššovė, — paaiškino ltn. K., kuris jau kelis mėnesius anksčiau buvo kovojęs fronte. Nors nejauti jokios baimės, bet kažkaip pasidaro jaukiau. jei tai nemažą kautynių pergyvenęs žmogus paaiškina.

Bet kai vėl pažvelgiu į nuo gaisrų kruviną padangę, pasigirsta duslios kanonados, kulkosvaidžių serijos, ardančios nakties tylą, padangę raižo įvairiaspalvės raketos vėl pasidaro nejauku. Nejaučiu po kojomis žemės, lyg tuštuma žygiuočiau. Rodos, klajoju vienas tamsybėje, į nežinią. Prieš mane iškyla tėviškės vaizdai, kurioj taip neseniai dar buvau, kažkas ten mistiško. Tai vėl pamatau namiškius, kaip kaleidoskope prašvilpia pro akis lietuvių vilniečių minios, kurios mus palydėjo į stotį, tai mergaitė su popierinėmis gėlėmis... Staiga vėl pajuntu sunkų dviejų pilnų šovinynų ir granatų nusvertą diržą, pilną duonmaišį, šaltą plieno šalmą, rankose šautuvą. Į veidą vėl negailestingai kerta stambūs sniego kąsniai. Girdžiu, kaip girgžda sniegas, alsuoja nuo įtempto žygio draugai. Jie eina taip pat tyliai, lyg nakties šmėklos. Jie, tur būt, taip pat galvoja, tokiomis pat mintimis užimti, kaip ir aš.

Aš sugrįžtu realybėn. Rytuose vėl matau kruviną dangų. girdžiu kurčias kanonadas.

Nesuprantu, kaip mūsų vadai tokioj tamsoj ir tokiose keistose vietovėse suranda tikrąjį kelią.

— Halt, Parolle, — nuskambėjo pakelėje krūmuose. Vadui atsakius, iš tamsos išniro prieš mus kelios taip pat baltos figūros. Jie priėjo arčiau mūsų ir davė vadui kažkokius nurodymus. Važiuojame toliau, bet jau netoli jaučiu kelionės galą.

Dar porą kilometrų, ir išgirstu lietuviškai prašnekinant. Tai mūsų priešakinės saugos vado psk. K. balsas. Jau vietoj...

Kiek įsižiūrėjęs pastebiu čia pat ežero krantus, baltas bunkerių kepures, visur išraizgyti vielų tinklai, apkasai, eigos...

Nuo čia pradėjau naują gyvenimo posūkį, čia pradėjome jau nuo kito ryto kovos žygius

Liepos saulutė išdžiovino sušlapusius dienoraščio lapus, tik jie truputį ušsiriėtė. Sulyginu ir kemšu planšetėn. Jau mūsų kulkosvaidininkai, kurie mus besilsinčius saugojo nuo netikėto „naujųjų tarzanų" užpuolimo, paliko pozicijas. Tuojau grįšime atgal į savo laikiną stovėjimo vietą, kuri, tiesą pasakius, dabar nelaikina ...

Iš milinės dar varvėjo lašai, bet pusę savo svorio jau buvo nustojusi. Dieną sunku ją tampyti, bet naktį į nagą susitrauktum, jei tik milinės nepasiimtum. Jau rikiuojasi, skubu ir aš....

J. psk. J. Pr.

Ieškome priešo gaujų

Vieną vėlyvą, praėjusios žiemos vakarą keletas bataliono karininkų ir puskarininkių gavo skubų įsakymą vykti bataliono vado vadovietėn. Nieko nelaukę, visi paskirtieji karininkai ir puskarininkiai skubiai susirinko pas bataliono vadą, kuris plačiai išdėstytuose ant didelio stalo žemėlapiuose, kažką skaičiavo, kartais su paprastu pieštuku apibrėždamas, lyg skirdamas rajoną nuo rajono ir kiek galint proporcingai juos lygindamas, ar tai vietovės, ar didumo atžvilgiu. Baigęs žemėlapyje skirstyti rajonus, bataliono vadas įsakomu tonu kreipėsi į atvykusius:

„Šios vietovės, kurioje mes dabar esame, plačiose, miškais apaugusiose apylinkėse tai vienur, tai kitur dažnai pasirodo nemažos banditų gaujos, kurios apiplėšinėja kaimų gyventojus. Pasitaiko, kad dažnai būna išžudomos ištisos šeimos tų žmonių, kurie atsisako jiems padėti. Prieš keletą dienų šios vietovės rajonuose buvo daryta prieš banditus akcija, bet jų visų išnaikinti nepavyko. Kai kuriose vietose jie suspėjo, nors ir išsiblaškę, pasitraukti, palikdami stovyklas su visomis maisto ir kitomis atsargomis. Mūsų uždavinys visuose rajonuose persekioti išblaškytą priešą ir jį pribaigti. Šiam tikslui batalionas išskirstomas į atskiras grupes; kiekviena grupė gauna rajoną ir ji veikia savarankiškai“.

Suskirstomos grupės, paskiriami grupių vadai ir jiems išduodami žemėlapiai tų rajonų, kuriuose jie turės veikti. Dar nurodoma kiekvienos grupės vadui vieta, į kurią turės būti siunčiami sužeistieji, jeigu jų pasitaikytų .Visos grupės išvyksta rytoj rytą 7 valandą.

Aš turėjau vykti 7-tos grupės sudėtyje, tad šios grupės veiksmus ir aprašau.

Rytojaus dienos 7-toji valanda mūsų grupę rado jau pilnai pasiruošusią išvykti. Iš K. miesto išvykome plentu, kuris ėjo M. kryptimi. Pasiekę K. G. bažnytkaimį, pasukome iš plento šiaurės kryptimi. Kelias pasidarė sunkesnis, vietovės kalnuotos, tankiai apaugusios nedideliais miškeliais. Pasiekiame pusiau apleistą didelį N. kolchozą ir jį išžvalgę vykstame toliau. Pasiekiame P. kaimą, bet ir čia nesutinkame jokio pasipriešinimo. Iš vietos gyventojų norėjome šį tą sužinoti apie banditus, bet nepavyko. Jie atsakydavo, kad nieko nematę, nieko nežiną. Bežygiuojant mums pirmyn, dešiniojo šono sekėjai vieno miško pakraštyje, apie 2 km nuo mūsų, pastebėjo apie 20 vyrų, per pusnis klampojančių. Buvo aišku, kad tai banditų gauja, nes pas kai kuriuos matėme per petį perkabintus šautuvus, o žmonių, kurie turėtų teisę šiame rajone laikyti ginklus, nebuvo. Jie, pastebėjo mus, greitai sulindo į mišką. Tuo tarpu mūsų grupė jų nepersekiojo, nes vytis buvo toloka. Po keletos valandų pasiekėme B. kaimą, bet ir čia banditų neradome.

Jau pradėjus temti, pasiekėme K. kaimą, kuriame turėjome apsistoti nakvynei. Kadangi kaimas buvo didelis, o mūsų grupė, palyginti, neperdidžiausia, tad nakvynei visi susikraustėme į šio kaimo galą, iš kurio buvo tikėtasi susilaukti priešo. Postai buvo išstatyti reikalingose vietose, kad iš visų pusių būtume saugūs. Tą vakarą buvo panašu kaip ir į atlydį; buvo ūkenota, pūtė gana stiprus, šaltokas šiaurės rytų vėjas. Naktis buvo visiškai tamsi.

Apie 23 val. naktį stovintieji poste žmonės šiauriniame kaimo gale, išgirdo kaimo kryptimi važiuojančias roges. Jos jau buvo nebetoli. Sargybiniai suriko: „Stok, parolė!“. Vietoj atsakymo, važiuojantieji paleido mūsų kryptimi keletą šūvių ir bandė paspruktі. Bet apsisukti netaip greitai sekėsi, nes jie buvo įvažiavę į gale kaimo esančią didelę daubą. Prabilęs poste stovintis mūsų kulkosvaidis juos dar labiau sumaišė. Po pusvalandžio kautynių pasinaudoję nakties tamsa, banditai paspruko. Juos palydėjo mūsų keletas minų.

Rytą išžygiavome iš K. kaimo pietų rytų kryptimi. Be stambesnių įvykių praėjome kelis kaimus, kol jau visai prievakariais pasiekėme apie 2-jų kilometrų ilgumo L. kaimą.Šio kaimo šiauriniame gale, kuris rėmėsi į vieną aukštą kalnelį ir miško kampą, mūsų grupė apsistojo nakvynei. Dar tą patį vakarą iš L. kaimo buvo pasiųstas j. psk. A. vadovaujamas gerai ginkluotų žmonių dalinys išžvalgyti nepertoli esančius Ch. ir La... kaimus. Dalinys, laimingai atlikęs žvalgybą, jau visai sutemus grįžo į nekvynės vietą.

Kariai, stovintieji postuose, budriai sekė jiems pavestus ruožus. Apie 12 val. naktį postas, kuris buvo išstatytas gale kaimo palei kelią miško link, pastebėjo atvažiuojančią vieną pastotę. Poste stovėjo drąsūs sargybiniai — eiliniai S. K. ir M. Č. Matydami, kad atvažiuoja tik vienas vežimas, jie nė kiek nesikarščiuodami, prisileido jį apie 3 metrus nuo savęs, atkišo šautuvus ir riktelėjo: „Stoj, parolė!“ Vežime sėdėję abu banditai, metėsi į šalis ir pasileido bėgti atgal. Vienas jų vežime paliko ir savo ginklą. Taiklі mūsų sargybinių ugnis vieną jų mirtinai pakirto vietoje, o antras buvo sunkiai sužeistas. Taip pat buvo paimtas jų arklys su rogėmis.

Rytą, dar tik švintant, mūsų grupė vėl išžygiavo rytų kryptimi, išžvalgydama kelis kaimus. Tą dieną oras buvo labai blogas, smarkiai snigo ir pustė. Gerai pamenu, kad tada visi kalbėjo, jog Lietuvoje tokių didelių pūgų niekas nebuvo matęs. Jau vėlai vakare pasiekėme T. kaimą, kuriame buvo numatyta apsinakvoti. Tai nemažas, bet mūsų atžvilgiu visai netinkamas kaimas. Sodybos išblaškytos, todėl mus vertė nakvynei plačiai išsiskirstyti. Plačiau išsisklaidžius, reikėjo ir postų daugiau statyti, o ir gintis daug blogiau.

Šį vakarą jau visi jautėmės smarkiai išvargę, kojos visų buvo peršlapusios, o čia dar naktį reikia budėti postuose. Nors sargybiniai buvo išvargę, bet postuose sekė labai budriai, nes kiekvienas gerai suprato, kad čia esame jau toli nuo visų atsiskyrę, todėl tenka pasitikėti tik savo jėgomis ir kiekvieno budrumu. Kažkur toli šonuose buvo girdėti minų sprogimai. Ten, tur būt, kitos grupės susidūrė su priešu.

Ši naktis mums praėjo ramiai. Sulaukę kito ryto, išžygiavome dar toliau. Žygiuodami B P. kaimo link, šiaurės vakarų pusėje, už miško, aiškiai girdėjome stiprų sunkiųjų kulkosvaidžių šaudymą ir minų sproginėjimą. Vėliau paaiškėjo, kad ten kovėsi mūsų bataliono 1-ji grupė. Ji viename kaime netikėtai užklupo stiprią banditų gaują ir ją gerokai apnaikino ir išblaškė. Buvo paimti du lengvieji kulkosvaidžiai, šautuvų, nemaža šovinių ir keletas didelių kailinių, kurie buvo rasti paliktuose vežimuose.

Priartėję prie dauboje stovinčio didelio B. P kaimo pastebėjome, kad iš miško, esančio vakarų pusėje, kaimo kryptimi artėjo keletas gurguolių ir vilnyje išsiskleidusių apie 15 žmonių. Pro žiūroną buvo galima įžiūrėti, kad jie yra ginkluoti šautuvais. Matyt, tuo laiku ir jie mus pastebėjo ir sustojo lyg abejodami. Mums iššovus pasižeklinimo raketą, jie staiga pasuko šiaurės kryptimi ir dingo ten esančiame miške, jau 6-tos grupės rajone. Į mūsų kulkosvaidžių salves atsakė tik keliais atskirais šautuvų šūviais. Užėmę kaimą nieko įtartino nepastebėjome, tad tuojau išžygiavome į už 7 kilometrų į rytus esantį P. kaimą.

Šiame kaime radome jau grįžusius į namus (po išblaškymo jų stovyklos miške) 4 banditus; juos iškvotę perdavėme vietos policijai. Iš čia pasukome atgal S. kaimo link. Iš anų 4 banditų buvome sužinoję, kad šiame kaime yra grįžusi pas savo motiną jų rinktinės vado žmona, ginkluota naganu. Atvykę į kaimą, staiga apsupome nurodytą namą ir suėmėme nurodytą banditę. Po kvotos ir ją perdavėme policijos žinion. Iš šio kaimo grįždami atgal su priešu niekur nesusitikome. Šių kelių veikimo dienų būvyje visoms mūsų grupėms pasidavė per 300 banditų.

Jie patys atėjo ir pasidavė. Jų pasakojimu, jie jau nebegalėję ilgiau bastytis žiemos šaltyje ir alkani. Į kurį kaimą jie tik panorėdavę užsukti, visur sutikdavę stiprią ir taiklią mūsų dalinių ugnį.

Vrš. J. Davičikas

ŽYGIS NAKTĮ

Sutemos gaubia žemę. Kalnai, krūmai leidžiasi į gilų nakties miegą.. Tik lakštingalų daina nenuilstamai skamba ir ardo nakties tylą. Grupės po 8, 10 žmonių įvairiomis kryptimis išeina vykdyti gautą uždavinį.

Mūsų grupės vyrai visi seni Rytų veteranai, visi dalyvavę daugely kautynių, ne kartą žiūrėję mirčiai į akis, todėl drąsiai leidžiasi tamsoje į daug pavojų žadantį žygį. Takelis nuo kalno slėnyje pasinėrė į tankius krūmus. Vienas paskui kitą tyliai slenka vyrai. Iš miglų nakties tamsoj ant kalno dunkso kaimas. Kalno takeliu artėjame į jį ir, paklausinėję vieną kitą gyventoją mums reikiamų žinių, einam toliau. Už kaimo vėl slėnis ir tankus miškas. Dabar padidiname dėmesį, rankos pačios spaudžia šautuvą ir į kiekvieną įtartiną garsą atidžiau įsiklausome. Akys, tarsi plieno ietys, sminga į nakties paslaptingumu gaubiamą vietovę. Bet nieko — visur tylu. Tik nakties paukščiai laido savo gerkles.

Pereinam mišką ir vėl lipame į kalną, ant kurio stovi K. kaimas. Mes kaime ir kapų tyla mus pasitinka, kai į jį įeiname. Visi miega. Vienam kitam name šio to pasiteiravę, paliekame kaimą. Prieš mus begalinė erdvė. Nuo kalno matyti bent trys ežerai, miškai ir plačios tolumos. Valandėlei žmogus pasijunti mažas prieš šias begalines erdves. Atrodo, išeisi ir paskęsi šituose begaliniuose plotuose ir liksi amžinai klajoti, nerasdamas tikrosios krypties. Bet kiekvienas, kurį aplanko šita mintis, taip pat nusišypso.

Prieš mus pieva. Brendame per aukštą žolę, o po kojomis čiukši vanduo. Vieno kito vyro jau pilni batai vandens. Girdėti, kaip prisemtų batų savininkas tyliai nusikeikia, o aplink esantieji tyliai nusijuokia. Pagaliau kelias įveda mus į mišką ir jo tyla apgaubia vyrus. Už miško vėl neužmatomi rugių plotai, kurie tyliu šlamesiu primena Lietuvos laukus su bręstančiais rugiais, su griežlės daina ir tylia liepos mėn. naktimi.

Kaimas, bet čia nieko daugiau — tik griūvantieji kluonai, išdžiūvę sodai, ir nė gyvos dvasios. Tai stalininės „saulės“ padarinys: išvaryti žmonės iš senelių kurtų sodybų, sugriautos trobos, išnaikinti žydintieji sodai. Tik kluonai, tartum mirštantieji liudytojai, liko pasakoti praeiviui apie didžiulę skriaudą, apie žmonių ašaras, kurie turėjo apleisti savo gimtuosius namus. Gūdžios ir baisios turėjo būti dienos, kada čia ėjo šitas griovimas. Mes, dažnai važinėdami ar eidami įvairiomis kryptimis, daug randame tokių išgriautų sodybų. Prie šių kaimo griuvėsių kvepia laukinių rožių krūmai. Tai vienintеliai gyvi liudytojai, kuriuos neišnaikino Stalino bernai. Nusiskiname kelis žiedus, ir vyrai jais papuošia savo šalmus.

Vėl tolyn, — kopiame į kalnus, leidžiamės į šlaitus ir kertame krūmus. Pasiutusios vietos, tikras banditų rojus. Čia jie dengiami krūmų ir kalnų, atšliaužia į ramius kaimus ir terorizuoja gyventojus. Apiplėšę pasislepia sunkiai prieinamuose šiekštynuose, kur jų lizdai. Bet mes turime praktikos ir neretai šitie nakties paukščiai pakliūna į mūsų rankas. Tada apylinkėj žmonės miega ramiai, o mes einame į naujas vietas.

Vėl kaimas. Susitinkame su kita mūsų vyrų grupe ir pasikeitę keliais sakiniais persiskiriame: jie nueina viena, o mes kita kryptimi.

Artėjame prie žygio tikslo. Kojose jaučiame nuovargį, bet miego nenorime. Kažkaip įdomu naktį eiti nežinomomis vietomis, kai aplink vien tik tyla ir begalinės erdvės.

Vėl kaimas. Čia atsargumą sustiprinom. Pasiskirstę, tyliai nėrėme tamsoje. Pirmieji kaimo namai. Jonas krumpliais pabarškino į langą, ir viduj girdėtis niurnėjimas. Girdime, kaip kažkas basomis kojomis artėja prie lango ir iš vidaus slapčiomis žiūri į tamsą. Vyrai nekantrauja, — šitas delsimas jiems nepatinka. Kažkuris šautuvo buože trinktelėjo į duris. Tada iš vidaus girdėtis moteriškas balsas: „tuojau“, ir durys atsidaro. Duryse stovi vienmarškinė, kažkokiu suplyšusiu švarkeliu užsimetusi, mergaitė. Ji aiškiai bijo: jos nuogi keliai dreba, ji riečiasi į krūvą, tarsi primuštas šunytis. Bet kai ji pamato mūsų šalmus, staiga jos veidas nušvinta ir ji liaujasi virpėjus. Užmiršusi savo nuogumą, linksmai kviečia mus į vidų. — „Mieli mūsų kareiviai“, — sako ji, plačiai atidarydama duris. Mat, iš pradžių pagalvojo, kad mes banditai, nes jų dažnai naktimis ateina iš miškų, atima drabužius, valgomus produktus, o be to, radę jaunesnes moteris ar mergaites išniekina, arba pasipriešinusias nužudo. Todėl čia kaimuose jų labai bijo.

Greit mes viduj. Iš kažkur atsiranda jaunos mergaitės ir seniai. Mes juokaujam, o jie mus vaišina ir prašo visados čia pasilikti. Mes juos raminame, kad dabar išeiname, bet netrukus vėl grįšime, ir tada pas juos gyvensime ilgai. Kiek kartų mes buvom kviečiami sugrįžti, bet negrįžom. Karo likimas vis kitur mus pasukdavo. Nuoširdžiai atsisveikinom, ir vėl naktis savo juodu glėbiu mus priglaudė.

Pagaliau artėjam prie savo žygio tikslo. Tamsoj matom kalną, ant kurio kaimas — įsakyme nužymėta susirinkimo vieta. Iš visų pusių — iš tamsos į kaimą renkasi vyrų grupelės. Čia randam ir savo leitenantą, iš kurio gausim tolimesnius uždavinius ir rytą 4 val. vėl išsiskirstysim kiekvienas savo kryptimi. Pasiskirstom po namus poilsiui, tik prie klukosvaidžių budi žmonės. Tai mūsų ramaus miego ir poilsio sargai. Plikos grindų lentos dabar tokios pat malonios, kaip minkšta lova. Vieni valgo, kiti pasidėję pošalmę miega ant plikų lentų ir, tur būt, sapnuoja apie buvusias ar būsimas kovas ir žygius.

Už lango šlama pradėjęs lyti įkyrus lietus. Stengiamės užmigti. Laikrodžio rodyklė rodo 1 val. nakties; rytoj turime būti stiprūs tolimesniems žygiams. Per miegus girdžiu kažkur tamsoje paskirus šūvius, trumpas kulkosvaidžių serijas ir artilerijos gaudimą.

J. psk. Pranas Kaunas

Mūsų vyrai prie vieno ežero šiauriniam Rytų fronto ruože. Eil. Seibučio nuotr.

Kautynės prie vandens malūno

Tarp šimtamečių pušų, prie sriaunaus upelio, lyg pasakoje stovi senas apgriuvęs vandens malūnas. Aplink jį gražūs kalnai ir slėniai, kurie sudaro puikų B. vienkiemio vaizdą. Kaimyniniam K. kaime laikinai buvo apsigyvenęs mūsų sekėjas, kuris buvo įpareigotas sekti banditų judėjimą.

Kartą mūsų sekėją netikėtai užpuolė trys ginkluoti Markovo banditai, bet sekėjas, būdamas puikios orientacijos, gudriai apgavo banditus ir paspruko.

Apie įvykį tuoj pranešė mūsų policijos kuopai.

Mūsų I būrio 20 vyrų, taip vadinama „greitoji pagelba“, per keletą minučių, pasiruošė žygiui.

Uždaviniui vadovavo prityręs mūsų būrininkas — polic. J., kuris jau ne vieną kartą drąsiai žiūrėjo mirčiai į akis. Jo niekur niekas nebaugina, bet atvirkščiai — tik užgrūdina.

Neveltui yra tarnavęs Lietuvos kariuomenėje liktiniu puskarininkiu. Jis sugebėjo apgauti raudonųjų komandirius, dar išsivesti kelis savo draugus, pralaužti rimtesnius trukdymus ir pasitikti pagelbon atžygiuojančius vokiečių karius. Tai žmogus, jau seniai užmiršęs galvoti apie mirtį arba nepasisekimus.

Taigi, skubiai vykome iki minėto vienkiemio dar 5 km. sušilę, suplukę, ir bėgte bėgome iki pat tikslo. Nors nudėvėti batai vos laikėsi ant kojų ir nugraužta žaizda trukdė žygiuoti, bet niekas nejautėme nuovargio. Batus prisiderinsim, žaizdas išsigydysim, — svarbu, kad nepaspruktų banditai.

Sekėjas pranešė, kad banditai įsitvirtino malūne. Vėl visi bėgte, ir užmiršę viską slenkame prie malūno. Būrininkas įsakė tuoj apsupti. Apsupome. Banditai, būdami labai neatsargūs, mūsų nepastebėjo.

Pro langus banditai bailiai dairėsi. Vėliau jie pastebėjo mus ir pirmieji atidengė ugnį. Mes tuo pačiu atsilyginome. Po trumpos kovos, ugnį nutraukus, mūsų būrininkas užmezgė „flirtą“.

— Pasiduokite gyvi! Bus geriau!

Banditai nieko neatsakė. Dar kartą pakartojo, bet jų komandirius vėl atsakė ugnimi. Būrininkas sušuko:

— Neišeina, žalčiai! Išmokysime! Vyrai, ugnies!

Suaidėjo miškas nuo šautuvų ir kulkosvaidžių dainos.

— Vyrai, daugiau, daugiau!..

Puikiai į vieną tašką sukoncentruota ugnis išvedė banditus iš proto. Visi iš kambarių persimetė į koridorių. Banditų komandirius dar mėgino atsukti į mus šautuvą, bet nespėjęs griuvo ant kieto koridoriaus grindinio. Kulkosvaidžio šūviai nukirto jam kojas ir peršovė galvą. Dar bandė pakeisti antrasis, bet ir šį mūsų „Žiaurusis Riauka“ greit „pakrikštijo“. Jo rankose kulkosvaidis dirba kaip pagal užsakymą. Banditas, trenkęs šautuvą, griebėsi sanitarinio paketo ir dejuodamas pasislėpė.

— Stabdyt ugnį! — sušuko būrininkas.

Įkaitę ginklai nutilo. Lyg po didžiosios perkūnijos, pakyla saulutė, oras pasidaro toks lengvas, ir ramu, ramu...

— Pasiduodate ar ne? — įpykęs paskutinį kartą paklausė būrininkas.

Prie durų gulėjo nukautas bandito lavonas, antras smarkiai sužeistas, o trečiasis — abejojo. Nebuvo kam atsakyt, tylėjo lyg kapai. Jau temo... Saulė palengva pradėjo leistis į klaikius miškus. Greit bus naktis. Mums buvo labai svarbu, kad banditai, pasinaudodami tamsa, nepaspruktų.

Laiko mažai, užbaigt būtinai reikia. Geriausia paimt gyvus. Bet kaip? Daug buvo savanorių ir siūlė įmest granatų.

— Mažint žiedą! — suriko būrininkas. Visi šliaužɗami prislinkom prie pat malūno. Užėmę pozicjas laukėm komandos. — Dar truputį. Ugnies, ugnies! — suriko įpykęs.

Tačiau ugnies jau nebereikėjo. Du banditai iškeltomis rankomis artėjo į mus.

— Vyrai, pirmyn! — pakartojo miško aidas.

Vienas labai suplyšęs, mongoliško veido, nedrąsiai žvalgėsi į mus ir prašė nešauti. Antrasis buvo kiek žmoniškesnės išvaizdos, bet jo laikysena priminė beprotį. Neklausinėjamas pradėjo mums skųstis, kad juos pasigavęs banditų vadas ir tik kelinta diena, kai jie esą banditais. Abu „nekalti“. „Kalčiausias“ buvo nukautasis, nes sakė, kad jis buvęs jų „komandirius“. Aiškino, kad taip pat jaučiamas didelis maisto trūkumas. Tik jo pasirūpina nuolat plėšdami.

Užėjus malūno vidun, sienos atrodė lyg rėtis. Pritaškytos kraujo dėmės liudijo, kad banditams buvo labai karšta.

Mūsų sanitaras aptvarstė sužeistąjį bolševiką. Pasiėmėme jų senus šautuvus, abu banditus - belaisvius ir viską nusigabenome į savo štabą.

Toks buvo šios banditų grupės galas prie sugriuvusio malūno.

Polic. J. Babkauskas

Kas nauja LIETUVOJE

— Rugpiūčio 20 d. į Kauną buvo atvykęs gauleiteris ir Reicho vietininkas Dr. Alfredas Meyeris, nuolatinis Reicho ministerio Rosenbergo pavaduotojas, drauge su savo palydovais. Po tarnybinių pasitarimų gauleiteris rugpiūčio 22 d. atvyko į Vilnių drauge su Reicho komisaro Rygoje atstovu oberregierungsratu Mueller — Scholthes ir generalinio komisaro Kaune atstovu Nabersberg. Iš Vilniaus svečiai rugpiūčio 23 d. išvyko į tolimesnę inspekcinę kelionę, kurioje pirmiausia aplankys Daugpilį.

— Rugpiūčio 21 d. Vilniaus didžiųjų įmonių vedėjai, 15 asmenų, išvyko į įmonių vadovavimo kursus Kulautuvoje.

— Artėjant rudens gamybos darbams — žiemkenčių sėjai ir laukų paruošimui pavasario sėjai — Vyriausioji Žemės Ūkio Gamybos Valdyba šaukia visų Lietuvos agronomų suvažiavimą Kaune. Suvažiavimas įvyks rugp. 31 d. ir rugsėjo 1 ir 2 d. d., supažindinant suvažiavusius su naujaisiais Žemės Ūkio Tyrimo įstaigos darbais ir patyrimais.

— Reicho darbo tarnyba praneša, kad priėmimas į moterų darbo tarnybą Lietuvoje užbaigtas. Patikrintosios merginos į Vokietiją išvyks šių metų lapkričio pradžioje. Naujai priimama bus tik 1944 metų rudenį. Tai ypač svarbu visoms abiturientėms, baigusioms gimnaziją šiais metais, kurioms Reicho Darbo Tarnybos atlikimas yra sąlyga įstoti į aukštąją mokyklą.

— Šiais metais Lietuvos Generalinėje srityje beveik padvigubėjo, palyginti su praėjusiais metais, linų pristatymas.

— Greta įprastinio ir žinomo kiaušinių pristatymo, netrukus už pristatytus kiaušinius galės būti teikiamos specialios premijos. Numatyta už 50 kiaušinių skirti papildomą 1 kg druskos premiją. Premijos bus teikiamos ir už praeitą laiką.

— Pagal Reicho Komisaro Rytų Kraštui 1943 m. rugpiūčio 17 d. įsakymą buvusiems darbo vyrams, kurie atliko tarnybos laiką RDT ir Lietuvoje dirba kariniu požiūriu svarbų darbą, ir toliau teikiama UK.

Vis dėlto 1919 — 24 m. gimusieji turi stoti į tikrinimą, pateikdami savo tarnybos atlikimo pažymėjimus, kurie įrodo jų Reicho Darbo Tarnyboje išbūtą laiką.

— Butų šeimininkai turėtų pasirūpinti, kad kiekvienam bute būtų reikalingas smėlio kiekis, o namų administratoriai privalo žiūrėti, kad smėlis būtų ant laiptų, pastogėje bei kiemuose.

— Sėkmingesniam ugniagesių darbui prie Vilniaus miesto ugniagesių komandų organizuojamos savanorių ugniagesių komandos, kur bus priimamos ir moterys.

— Kainų Priežiūros Įstaiga Vilniuje paskutinį kartą įspėja, kad visi, kurie parduoda prekes, privalo išstatyti gerai matomoj vietoj aiškius kainoraščius. Kas neišstato kainoraščių, nori lupikauti ir dėl to jis bus baudžiamas.

Kultūrinės naujienos

— Rugpiūčio 1 d. suėjo vieneri metai nuo Marijampolės Miesto Teatro įsteigimo.

— Rugpiūčio 28 d. Kauno geležinkelininkų vyrų choras „Perkūnas" švenčia savo penkių metų jubiliejinę sukaktį. Per penkeris savo darbo metus perkūniečiai paruošė 70 dainų ir 20 bažnytinių dalykų repertuarą ir davė 129 koncertus: 58 viešus visuomenei, 49 radiofone ir 22 bažnyčioje.

— Šių metų vasaros semestro pabaigoje baigė Vokietijoje studijas filosofijos daktaro laipsniu Kazimieras Cirtautas. Studijuodamas Vokietijoje parašė vokiečių kalba disertaciją apie St. Šalkauskio filosofinę pedagogiką. Dizertaciją priėmė filosofijos fakultetas Silezijos Friedriko - Wilhelmo universiteto Breslau'e. Dizertacija priimta ir egzaminai išlaikyti cum laude.

— Lietuvos Blaivinimo Sąjunga rugpiūčio 22 d. Kaune suruošė literatūros - meno vakarą. Programoje dalyvavo rašytojai: S. Santvaras, St. Zobarskas, L. Stepanauskas; operos solistai: Kalvaitytė, St. Sodeika, J. Padleckis, St Sodeikos vedamas oktetas, pianistas S. Kalvaitis, D. Nasvytytės tautinių šokių ansamblis, Br. Jonušo diriguojamas policijos orkestras ir kt.

— Šiemet sueina 55 metai „Lietuvos" Draugijai, 1888 m. įsteigtai Varšuvoje Dr. Vinco Kudirkos rūpesčiu ir pastangomis.

— Seniausias estų dienraštis „Postimees" atspausdino Jono Vytauto Narbuto novelę „Velnio pabučiavimas", kuri savo laiku buvo spausdinta . dienraštyje „Ateitis". Novelę vertė Pukits.

— Šiemet sukanka 150 metų nuo didžiojo mūsų istoriko Simano Daukanto gimimo.

— Šiomis dienomis išėjo iš spaudos Wörterbuch der deutschen Pflanzennamen von Heinrich Marzell 9 sąsiuvinis, tuo užbaigdamas šio stambaus veikalo I tomą, apimantį augalų vardus A—C. Šio žodyno leidimą globoja ir remia Prūsų Mokslų Akademija.

— Šiais metais ugniagesių spaudai suėjo 20 metų. Pirmasis Lietuvos ugniagesių organas vadinosi „Lietuvos Gaisrininkas", nuo 1933 m. pavadintas „Ugniagesiu". Šiuo vardu ir dabar tebeeina.

— Rugpiūčio pradžioje Žemaičių Rašytojų Sambūris surengė Palangos pradinėje mokykloje literatūros vakarą. Tai dvigubai sukaktuvinis vakaras, nes tai buvo 25-sis to sambūrio rengiamas literatūros vakaras. Pirmasis buvo surengtas prieš dešimtį metų irgi Palangoje. Į vakarą buvo apsilankęs ir Dr. J. Šliūpas. Literatūros vakaro programa buvo sudaryta iš trijų dalių: sambūrio dalyvių eilėraščių skaitymo, muzikinės dalies ir „žemaitiško kampelio".

— Prie Vidaus Reik. Vadybos Vis. Departemento sukurtasis Lietuvių Karių Fronto Teatras š. m. rugpiūčio 15 ir 16 d. d. gastroliavo Telšiuose, o 17 ir 18 d. d. — Plungėje. Abiejose vietose teatras turėjo didelį pasisekimą.

— Rugpiūčio 21 d. Vilniaus Miesto Teatre gastroliavo Berlyno valstybinės operos šokėjų pora Jahnke - Gallo. Buvo išpildyta tautiniai ir charakteringi šokiai, motyvų atžvilgiu siekiantieji nuo viduramžių iki šių laikų, nuo Sevilijos iki Vienos.

— Rugpiūčio 21 d. Vilniaus lenkų dienraštis „Goniec Codzienny" minėjo dviejų metų gyvavimo sukaktį.

— Rugpiūčio 23 d. suėjo lygiai 60 metų amžiaus populiariam Vilniaus miesto lietuviui, Aušros Vartų parapijos klebonui, kunigui Bieliauskui. Tai vienas sėsliausių Vilniaus lietuvių — per 35 metus beveik niekur iš Vilniaus neišvykęs.

— Žinoma Vilniaus krašto lietuvių poetė - rašytoja Ona Miciūtė parašė baltgudžių kalba pjesę „Kara u sto hod". Pjesei medžiaga paimta iš to paties vardo baltgudžių legendos. Tai keturių veiksmų ir epilogo pjesė.

— Vilniaus Profesinės Sąjungos „Poilsis ir gyvenimo džiaugsmas" skyrius po ilgesnės pertraukos vėl pradėjo ruošti įmonėse dirbantiesiems pietų pertraukos koncertus.

— Š. m. rugsėjo 12 d. Kaune Teatro patalpose Kauno Jaunimo Teatras skelbia aktoriams — moterims ir vyrams priimti konkursą. Konkursui reikia paruošti pačių pasirinktą eilėraštį ir pasakėčią. Be to, konkurso dalyviai turės atlikti ir komisijos duotus improvizacinius pratimus. Jaunesni kaip 16 metų nepriimami.

Sportas

— Sekmadienį (VIII. 22.) Kaune įvyko futbolo rungtynės tarp Vilniaus ir Kauno įmonių nugalėtojų, baldų fabriko „Vilnius" ir Kauno „Maisto". Neoficialiai tai buvusios tarpmiestinės rungtynės, nes abiejose ekipose žaidė geriausi tų miestų futbolininkai. Rungtynės baigėsi lygiomis 2:2 (2:1), tačiau vilniečiai pasirodė pranašesni ir buvo verti pergalės. „Vilniaus" įvarčius įmušė Saunoris ir Cenfeldas. „Maisto" — Paberžis ir Šidlauskas.

— Vilniuje ispanų sveikstančiųjų kuopos futbolo ekipa rungtynes prieš odų fabriko „Kailis" ekipą pralaimėjo 3:2 (1:1).

— Joniškėlyje įsteigtas LGSF skyrius. Klubui vadovauja J. Vainekis.

— Mažeikiuose pradėjo veikti geležinkelininkų sporto klubas „Plienas".

— KKR įregistravo ir Punios sporto klubą „Margis", kuriam vadovauja mokyt. Pr. Verbus.

— Į Vokietiją patekusieji lietuviai sportininkai vienur kitur turėjo progos varžytis su tenykščiais sportininkais ir pasiekė žymių laimėjimų. Dresdeno Aukštesniosios Technikos Mokyklos stud. J. Nasvytis dalyvavo lengvosios atletikos pirmenybėse. Šuolyje į tolį jis laimėjo I v. su 6,25 m, į aukštį II v. su 1,60

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Gyventojai!

Saugokite nuo lėktuvų bombų savo gyvybes!

Tuojau imkitės darbo!

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

m. Gerai nubėgo ir 100 m per 11,5 sek. ir 200 m per 22,3 sek. Geriausių lengvaatlečių sąraše Nasvytis užėmė III v.

— Grace pavyko sudaryti lietuvių krepšininkų komandą (vadovauja K. Bagdonavičius). Visas ligšiolines rungtynes komanda nesunkiai laimėjo. Tarp kita ko žaidė ir su žinomuoju Vienos sporto klubu „Vienna", kurį taip pat įveikė. Ir kitose vietovėse lietuviai kiek galėdami stengiasi garsinti Lietuvos vardą.

— Varžybose dėl Lietuvos šachmatų meisterio vardo, kuriose dalyvauja Arlauskas, Birmanas ir Abromavičius pirmaujantis dar nepaaiškėjo. Visi trys turi po lygų taškų skaičių.

— Bohemijos futbolo taurę laimėjo garsioji Prahos Sparta, baigmėj įveikusi Pilzeno Viktoria 3:1 (0:1).

— 1943 m. Švedijos lengvosios atletikos pirmenybėse Eriksonas numetė ietį 72,15 m. Kūjo metime Eriksonas pasiekė naują Švedijos rekordą — 55,10 m. Kitos pasekmės irgi geros.

Stalino reikalavimai

STOCKHOLMAS. NL. Žinomas amerikiečių žurnalistas Duranty paskelbė straipsnį apie numatomus Stalino reikalavimus teritoriniu atžvilgiu po karo. Rusų reikalavimai esą tokie: Baltijos valstybių įjungimas, vadinasi, visiškas Rusijos priėjimas prie Baltijos jūros; Suomių Petsamo srities prijungimas, vadinasi, priėjimas prie Atlanto šiaurinės dalies! laisvas priėjimas prie Adrijos jūros, laisvas praplaukimas pro Dardanelus, be to, įsteigimas tarybinių respublikų kai kuriose Rytų Azijos srityse, susisiekiančiose su Sovietų teritorija, o taip pat kontroliavimas iš vien su anglais ir amerikiečiais japonams priklausančios Port Arturo uosto.

LISABONA. NL. Londone sovietų ambasados anglų kalba leidžiamame savaitraštyje „Soviet War News" (sovietų karinės žinios) tvirtiname, kad TSRS, kaip stipriausioji Europos kontinento valstybė, turinti vaidinti vadovaujamą vaidmenį organizuojant pokarinę Europą. Bet kuris planas sudaryti Rytų Europos federaciją, į kurią įeitų Lenkija, Vengrija, Rumunija ir kitos valstybės, laikomas iššaukimu Sovietų Sąjungai. Sovietų Sąjunga, kovodama prieš Reichą, užtikrinusi sau vadovavimo teises Europoje. Visi planai, pagal kuriuos norima sumažinti sovietų įtaką Europoje, turi būti nuslopinti branduolyje.

BERLYNAS. NL. DNB diplomatinis korespondentas nurodo, kad Rooseveltas ir Churchillis Kvebeke paruošė manifestą į vokiečių tautą, kuriame reikalauja pašalinti nacionalsocialistinę vyriausybę ir be sąlygų pasiduoti Anglijai, Jungtinėms Valstybėms ir Sovietų Rusijai, nes kitaip Vokietija būsianti visai sunaikinta. Tokia žinia, nurodo DNB korespondentas, negalinti turėti jokio paveikslo. Iš jos tik matyti, kad Anglija ir JAV Sovietų Sąjungą pripažįstančios lemiamu veiksniu Europos politikoje, o be to, — kaip tat matyti iš tolesnių informacijų — jos ruošiasi patenkinti Sovietų reikalavimą sudaryti Europoje antrąjį frontą. Tik esąs klausimas, ar Anglija ir Jungtinės Valstybės tai pajėgsiančios.

LISABONA. NL. Jungtinių Valstybių žurnalistas James E. Brown, keturis metus gyvenęs Sovietų Sąjungoje, išleido knygą „Rusijos kova", kurioje duoda receptą, kaip po šio karo galima laiduoti pasaulio taiką. Jis rašo: „Jeigu po karo sovietams bent porai savaičių bus paliktos laisvos rankos Vokietijoje, tai iš jos pusės tikriausiai bent per 50 metų nebebus jokio taikos laužymo". Tada neliktų nė vieno, kuris galėtų vėl kurstyti vokiečių tautą.

BERLYNAS. NL. Vokietijos propagandos ministeris dr. Goebbelsas savaitraštyje „Das Reich" patalpino straipsnį, kuriame rašo: „Tokių sunkumų, kurių nebūtų galima nugalėti, nėra. Jeigu apie visa tai, ką mes turime paruošę ir ką turime atsargoje, būtų galima atvirai kalbėti, tai tikriausiai kitaip šnekėtų ir visi tie, kurie dabar abejoja." Jeigu vokiečių vadovybė tylinti, tai ji turinti pagrindo tylėti. Vokietija dirbanti dieną ir naktį, kad nestigtų ginklų. Esąs kuriamas naujas puolamasis ginklas prieš priešo oro karą. Nors tam reikią didelės kantrybės, bet vieną dieną tai apsimokėsią. Penktųjų karo metų išvakarėse vokiečiai, baigia propagandos ministeris, turį nepaprastai patogias pozicijas pergalei.

BUENOS AIRES. NL. Brazilijos karo ministeris generolas Dutra atvyko į Vašingtoną, kur tarsis su JAV laivyno ministeriu Knoxu.

HELSINKIS. NL. Penkios smarkios oro kautynės įvyko viršum Suomių įlankos. Per jas numušta 15 sovietų lėktuvų.

ŽENEVA. NL. Darbo partija, kuri Australijoje drauge yra ir vyriausybės partija, per paskutiniuosius rinkimas į atstovų rūmus laimėjo daugumą santykių 2 : 1.

BUKIŠKIŲ ŽEMESNIOJI ŽEMĖS ŪKIO MOKYKLA

(Bukiškių dv., Riešės valsč., Vilniaus apskr., prie Vilniaus — Maišiogalos plento, 10 km nuo Vilniaus miesto). Priimama berniukai ir, į mergaičių skyrių, mergaitės nuo 15 iki 25 metų amžiaus, baigę-usios ne mažiau kaip 4 skyrius pradžios mokyklos Nebaigę-usios 4 skyrių pr. mokyklos turės laikyti patikrinamuosius egzaminus iš lietuvių kalbos ir aritmetikos pr. mokyklos 4 skyrių kurso. Esant laisvų vietų bus priimama ir kitokio amžiaus.

Norintieji-čios įstoti į mokyklą turi paduoti prašymą su išeito mokslo pažymėjimu ir gimimo metrikos ištrauka. Prašymus su dokumentais siųsti šiuo adresu: Bukiškių Žemesniosios Žemės Ūkio Mokyklos Vedėjui, Vilnius 11.

Mokiniai-ės gyvena prie mokyklos esančiam bendrabutyje. Už mokslą nieko neimama. Maistas duodamas bendrabučio valgykloje.

Be to, neturtingiem - oms, gabiems -ioms ir gero elgesio mokiniams - ėms bus skiriama pašalpos.

Mokslas prasideda spalio 1 d.

Redakcijos atsakymai

Vl. Pugžliui. Jeigu tamsta gauni pas kaimyną pasiskaityti „Karį", tai jo Nr. 33, straipsnyje „Aukomis remkime savo karius", rasite beveik visų lietuviškų laikraščių adresus. Pats parašykite jiems betarpiai ir paprašykite atsiųsti kokį vieną kitą numerį.

H. Petraitytei. Tamstos feljetonas civilinio turinio, todėl „Kariui" netinka. Atidavėme kitam laikraščiui.

Sąjungininkai rūko „taikos" pypkę.

Mūsų batalionas neturi arti upės

TEISME

— Jūs tvirtinate, liudytojai, kad jiedu gyveno kaip vyras su žmona?

— Ne, kur kas geriau..

Jūs tvirtinate, kad ši piniginė su pinigais jūsų pamesta? Kuo gi tai galėtumėt įrodyt?

— Skylė mano kišeniuje.

TEATRE

— Pone direktoriau, šit jau 10 metų, kai tarnauju jūsų trupėj. Aš manau, kad jau laikas būtų pagerinti ir mano būvį.

— Gerai. Nuo šiol jūs vaidinsit visas tas roles, kuriose scenoj tenka valgyti.

***

Įsimylėjęs Petras prisipažįsta mylėjei:

— Brangioji, mano meilė galėtų kalnus nuversti.

— Puiku, — sako ji, poryt mano tėvai kraustosi į kitą butą, tad tau bus labai lengva baldus pergabenti.

Naminio dūmo sulaukus

Ji: — Ir kokie tie vyrai nemandagūs! Vakar teatre vienas vyriškis, kuris sėdėjo užpakaly manęs, visą laiką prisispyręs žiūrėjo man į akis.

Kurorte (Vandenimis gydant)

— Daktare! Šalta! Aš mirsiu!

— Nieko, nieko! Už tai paskui būsit sveikas!

RŪPESTINGAS VYRAS

— Pone vaistininke, tik gerai pažymėkite, ku[illegible] rie žmonai, [illegible] klysčiau, tai [illegible] dvėstų.

Nr. 35 (1197) Vilnius, 1943 m. rugpiūčio 28 d.

6

KARYS

PRENUMERATA: metams — 6 RM; pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1,50 RM.

Išsirašoma mažiausiai metų ketvirčiui, prisitaikant kalendorinės tvarkos, pav., I — III mėn. IV — VI ir t. t.

MŪSŲ GYVENIMAS

BATALIONO METINĖS RYTUOSE

S. m. liepos 26 d. X batalionas šventė savo įsikūrimo metines.

Tą dieną kiek galima daugiau bataliono karių susirinko St-Bw. miestelyje. Čia susirinkusiems buvo surengtos kuklios vaišės, kurių metu bataliono vadas kpt. L. pasveikino susirinkusius ir tarnyboje esančius karius. Savo trumpoj kalboj pabrėžė: „Kariai, šiandien yra lygiai metai, kai mūsų batalionas veikia ne Tėvynėje, bet toli nuo jos. Nors vieneri metai — trumpas laiko tarpas, bet toks organizacinis karinis vienetas, kaip batalionas, sąmoningai, vieningai ir drausmingai veikdamas, su pasišventimu atlikdamas jam duotus uždavinius, daug naudingo gali atlikti.

Iš tikrųjų, atsigręžę atgal ir perbėgę mintimis bataliono veiklą, matome, kad per tą trumpą laiką buvo daug kas padaryta, neatsižvelgiant nei į karo meto sunkumus aprūpinimo srityje, nei veikimo apystovas tolimam, svetimam krašte.

Paskubomis susiformavę, už poros mėn. atsidūrėme Rytuose. Jums teko pakęsti daug šalčio ir vargo klaikiomis rudens naktimis ar siaučiant žiemos speigui ir pūgai, tūnojant tamsiuose bunkeriuose, patruliuojant ar slapukais saugojant taip svarbų karui ir jo ūkiui judėjimą geležinkeliais. Nežiūrint visų sunkumų, šitą uždavinį jūs atlikote kaip pridera Lietuvos kariui. Tai įvertina ir vokiečių aukštoji karo vadovybė, kas matyti įsakymuose iš gausių padėkų ir pagyrimų mūsų batalionui. Iš savo pusės prašau jus, mielieji kariai, švenčiant metinių sukaktį, kiekvienam prisiminti gerai savo asmeninius žygius ir darbus, juos persvarstyti, atskirti grūdus nuo pelų ir pasiryžti, kad pasitaikiusios klaidos nebepasikartotų. Juk į LSD mus visus subūrė tas pats vienas kilnus tikslas.

Tad, mielieji kariai, šia proga dėkoju jums už parodytą gerą valią, susipratimą ir ištvermę šioje garbingoje kovoje ir linkiu, kad sunaikinus žmonijos pabaisą — bolševizmą, grįžtume visi į laisvąją Tėvynę — Lietuvą!

Kartu prisiminkime tuos, kurie žuvo karžygio mirtimi ir šiam kilniam tikslui paaukojo kas žmogui brangiausia — gyvybę.

Vakare buvo trumputis pasilinksminimas, kurio metu buvo sudainuota keletas mūsų skambiųjų liaudies dainų, pašokta.

Bataliono metinės sukakties proga už gerą ir sąžiningą pareigų atlikimą daugelis karių buvo pakelta į aukštesnius laipsnius.

Vrš. Vl. Plečkaitis

A. A. EIL. STASYS KLEIVA

Liepos 12 d. eidamas tarnybos pareigas Rytuose žuvo eil. Stasys Kleiva.

Eil. Kleiva gimė 1918 m. gegužės 29 d. Šiaulių aps. Šiaulėnų val. Butkių kaime. Lietuvos kariuomenėje tarnavo I inžinerijos pulke. Vėliau korpo pionierių batalione. Pirmomis karo dienomis, atsipalaidavus iš raudonosios armijos ir kuriantis Savisaugos Daliniams, jau matome eil. Kleivą viename pirmųjų batalionų. Batalionui išvykus už Lietuvos ribų, beveik per dviejus metus eil. Kleiva dalyvavo visuose savo dalinio veiksmuose ir žygiuose ir, pasižymėjo kaip drąsus ir sumanus minosvaidininkas. Žuvo sargyboje nuo klastingo priešo slapuko kulkos. Buvo geras, drausmingas karys, draugų mylimas už giedrią nuotaiką ir malonų būdą.

— Vėl išdygo Gudijos laukuose mažas baltas kryželis su Vyčio Kryžiaus ženklu.

Audrius Žygintas

KNYGŲ DĖŽUTĖS KUOPOMS

LAD Ryšių Karininko Štabas painformavo mūsų redakciją, kad jau yra gaunamos specialios dėžutės kuopų bibliotekoms. Visi batalionai gaus minimas dėžutes, ir visas turimas knygas turės sutvarkyti taip, kaip buvo nurodyta — kuopų dėžutėms. Ateityje dalinai kuopų bibliotekų dėžutėmis galės keistis kaip savo batalione, taip ir su kitų batalionų kuopomis. Tuo būdu pasikeitimas knygomis daliniuose vyks automatiškai. Naujos knygos iš Tėvynės taip pat duodamos ne palaidai, o sutvarkytos kuopų bibliotekų dėžutėmis.

Draugams budint galima palošti.
J. psk. Raugo nuotr.

Pirmojo darbo pabaigtuvės

N. lietuvių statybos batalionas Rytuose atšventė pirmąsias savo darbo pabaigtuves. Atvykus į Rytus, mums buvo duotas įsakymas per tiek ir tiek dienų išgrįsti tiek ir tiek metrų kelio. Šį darbą baigėm dviem dienom anksčiau.

Minimą dieną mūsų bataliono 3 kuopos vienas būrys išsirikiavo su šautuvais, antras su kirkom ir trečias su kastuvais, o 4 kuopa su vežimais ir arkliais. Visi nuvykome į mūsų padaryto kelio puskelį, kur turėjo įvykti pabaigtuvių iškilmės.

Čia sustojus atvyko mūsų bataliono vadas, divizijos generolas ir kiti žymūs pareigūnai. Bataliono vadas pasakė kalbą, apibūdindamas viso darbo eigą, kiek buvo suvartota keliui įvairios rūšies medžiagos ir t. t. Padėkojo savo kariams už darbą ir pastangas. Be to, palinkėjo, kad visi laimingai ir sveiki grįžtume į savo Tėvynę. Po to už vokiečių tautą ir jos vadovybę ir už savo Tėvynės laisvę ir laimę sušukome po tris kart valio. Paskui sugiedojome Lietuvos Himną.

Po himno 2 kuopa kaip darbščiausia, buvo apdovanota — gavo armoniką. Taip pat, kaip darbščiausi, iš kiekvienos kuopos po vieną gavo 10 d. atostogų. Pabaigoj generolas padėkojo už darbą ir palinkėjo toliau nenuilstamai dirbti savo Tėvynės ir Europos labui.

Eil. Ign. Morkūnas

TAIP ŽUVO MŪSŲ AKYSE BOLŠEVIKŲ LAKŪNAI

Priešlėktuvinė veikia visu smarkumu. Šviesūs šovinių kaspinai raižo padangę. Du bolševikų lėktuvai, nepakęsdami šitokio šaudymo, pasuko atgal bėgti. Šaudymas nenurimo ir vis juos persekiojo.

Vienam bolševikų lėktuvui skrendant virš mūsų statybos bataliono stovyklos, staiga iš jo pasipylė didelis ugnies kamuolys. Sekundei motoro ūžesys nutilo, bet netrukus vėl suūžė dar galingiau, ir lėktuvas beveik stačiai nusmego žemyn. Visas lėktuvo užpakalis buvo paskendęs ugnyje, ir krisdamas paskui save paliko platų ugnies taką.

Nukritęs dingo miške.

Antrasis lėktuvas kiek galėdamas spaudė atgal, kad ir jo neištiktų toks pat likimas.

Išaušus nuėjome į tą pusę, kur nukrito bolševikų lėktuvas. Jį radome už dviejų kilometrų, nukritusį į aplink mišku apaugusią aikštelę. Mus visus nupurtė šaltis, kai pamatėme, koks likimas ištiko šį lėktuvą ir abu jo lakūnus. Lėktuvo priešakys įsmegęs į žemę, o jo uodega sprogusios bombos išnešiota po visą aikštelę. Aplink prikritę įvairiausių šovinių, kurie nuo sprogimo buvo išnešioti į visas šalis. Vienas lakūno lavonas buvo beveik visai suanglėjęs, bet be didesnių sužalojimų. Antrasis mažiau apdegęs, bet už tai jo visi viduriai sprogusios granatos buvo išdraskyti.

Eil. Ign. Morkūnas

PADĖKA

Alytaus Jaunamečių kalėjimo tarnautojams, paaukojusiems mūsų karių kultūriniams reikalams 441 RM, reiškiu nuoširdžią padėką. Jūsų gražus pavyzdys lai patraukia ir kitas įstaigas ar atskirus tautiečius paremti mūsų karius Rytuose kad ir piniginėmis aukomis.

LAD Ryšių Karininkas

Su liūdesiu pranešu giminėms ir pažįstamiems, kad ūkanotą liepos 26 d. rytą, sprogus paskutinei mūsų minai, nuaidėjus paskutiniam šūviui, puldami durtuvais priešą, žuvo karžygių mirtimi šie taurūs lietuviai:

eil. AUGUSTAS KELPŠA,
MAŽEIKIŲ APS. ir
eil. LEONAS ŠIMONIS,
BIRŽŲ APS.

Jų troškimas buvo įvykdytas, priešas buvo sunaikintas iš jo paties atimtais ginklais.
Teneslegia Jūs, žuvusieji Draugai, Rusijos žemė, o Jūsų Kraujo Auka dar labiau užgrūdino mūsų širdis tolimesniems žygiams!

**J. ltn. GECEVIČIUS
ir smogiamosios grupės Kariai.**

MŪSŲ VYRAI APGYNĖ GELEŽINKELĮ

Sovietai, pradėdami vasaros ofenzyvą, aišku, atitinkamai paspaudė ir užfrontėje veikiančias bolševikines banditų gaujas. Jos nūdien vykdo masinius geležinkelio ir jo apsaugos įgulų puolimus, stengdamosios sutrukdyti tiekimą ir karinės medžiagos pristatymą kovojančiam Rytuose Europos išlaisvinimo frontui. Kiek ši kova yra sunki ir kieta, skaitytojas tesprendžia iš žemiau aprašomų vienos nakties įvykių.

Tai buvo vieną rugpiūčio mėn. naktį. Aplinkui nors pirštu durk — nieko nematyt. Iš viršaus, su trumpais pragiedrėjimais, prunkščia smulkus lietutis. Miškas čia pat, jis toks tamsus ir juodas, tarsi jo medžiai būtų išmirkyti rašale ar inpregnuoti. Tačiau geležinkelio apsauga, kaip ir kiekvieną naktį prieš tai, budėjo sekimo bokštuose ir patruliavo geležinkeliu tarp ZD. ir L. stotelių. Vyrų akys tamsoje ieškojo geležinkelio, jų ausys gaudė kiekvieną, kad ir nereikšmingą garsą; jų širdys plakė tik jam vienam — geležinkeliui. Tačiau jie niekad nepagalvojo, kad tarp šių dviejų mažų stotelių kauptųsi audra — bolševikinis orkanas, kurio tikslas nušluoti šią vietovę su žmonėmis ir geležinkeliu.

Apie 22 val., maždaug trijų kilometrų ruože, priešas apsupo vietovę ir pradėjo puolimą, paimdamas į žiedą kiekvieną geležinkelio atsparos punktą. Kaunamasi labai sunkiai ir iš arti. Iš abiejų pusių naudojame įvairios kovos priemonės. Atskiro žmogaus pastangos jungiamos vienam tikslui — jų ar mūsų sunaikinimui. Banditai, remiami patrankėlių ir minosvaidžių ugnies, rankinėmis granatomis puola bunkerius, o tarp jų esančius geležinkelio tarpus stengiasi užminuoti ir išsprogdinti. Mūsų vyrai su visu lietuvišku atkaklumu, vos išlaikydami rankose įkaitusius ginklus, atmušdavo vieną puolimą po kito, padarydamai priešui didelių, kruvinų nuostolių. Tačiau priešas, būdamas daug kartų gausingesnis, savo svoriu be atvangos spaudė mažas bunkerių įgulas, retkarčiais prišliaužtamas prie jų net per 20 — 30 metrų.

Bataliono vyrai, kad ir labai sunkiomis sąlygomis, bet vis dėlto išsilaikė iki ryto ir savo pozicijų neperleido priešui.

Aplamai, šios kautynės priešui kainojo daug kraujo. Dalis puolusių banditų buvo sunaikinta ir tam tikras skaičius paimta į nelaisvę.

Psk. Jul. Susmaras

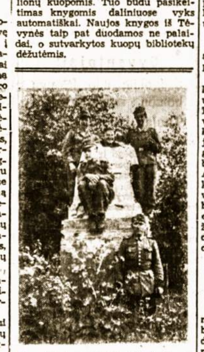

Prie „tėvo" paminklo. J. psk. Raugo nuotr.

Sekmadienio popietė pas talkininkus

Sekmadienio popietės suteikia mums, lietuviams, šiek tiek poilsio, bet mes nesnaudžiame, laiką leidžiame kultūringai. Štai, tuoj atsinešame tik ką gautus iš tėviškės laikraščius, juos skaitome, kitas ištraukęs seną knygą, skaito ją net kelintą kartą. Skaitydami brangi- name kiekvieną knygą ar laikraštį, ir laikome juos saugiai, nes pas mus jie reti svečiai. Taip pat skaitome gautus iš Tėvynės laiškus. Juos visi bendrai perskaitome, nes mums yra malonu gauti iš Tėvynės naujausių žinių.

Žiūrėk, jau vienas armonika griežia kokią nors lietuvių liaudies dainą, o kiti užtraukia, sakysime: „Leiskit į Tėvynę", „Kaip gražu Tėvynėj" ir pan. O tie mūsų dainų garsai sklinda po plačius Rusijos miškus ir laukus. Taip besiilsint staiga pasigirsta sirenos balsai. Tuoj bėgame prie pabūklų ir netrukus išgirstame skrendant raudonųjų „oro dėžes" (taip mes vadinam bolševikų lėktuvus). Žinoma, tokiais atvejais mes pasiruošiame paleisti ugnį, jeigu priešas drįsta priartėti.

Karys St. Prakapas

VALSTYBINĖS LEIDYKLOS KNYGOS KARIŲ BIBLIOTEKOMS

LAD Ryšių Karininko Štabui susitarus su Valstybine Leidykla, nuo šiol kiekvienos išleidžiamos lietuviškos knygos nustatytas kontingentas bus skiriamas mūsų karių bibliotekoms. Knygas iš Valst. Leidyklos paimti ir vesti jų atskaitomybę yra įpareigotas LAD Štabo švietimo karininkas. Pastaruoju metu Valst. Leidyklos naujai išleistos knygos netrukus turės būti gautos Ryšių Karininko Štabe ir paskirstytos mūsų dalinių bibliotekoms.

PAIEŠKOMI DINGĘ KARIAI

— **Eil. Klemas Mikšys**, kilęs iš Joniškio val., Šiaulių aps., tarnavęs šarvuočių dalinyje (pašto dėžutė 311). Karui prasidėjus buvo Pabradės poligone. Kas žinotų jo likimą, prašoma pranešti broliui Stasiui Mikšiui, Ąžuolynės km., Joniškis, Šiaulių aps.

— **Petras Gleba**, tarnavęs Lietuvos kariuomenėje Vilniuje, 1 pėst. pulko 1 sunk. kulkosvaidžių kuopoje, o bolševikų laikais prieš pat karą buvo Pabradės poligone. Jo draugas pranešė, kad jį matęs 1941 m. vasarą Rusijoj prie Nevelio. Kas žinotų tolimesnį jo likimą, prašoma pranešti jo motinai Anatolijai Urbonienei. Daukniūnų km., Krinčinas, Biržų aps.

— Kas žino apie **psk. Joną Galminą**, tarnavusį Vilniuje, prašoma pranešti A. Tiškytei. Kaunas, Taikos gt. Nr. 28 b.

— **Psk. Juozas Zinkevičius**, prieš karą tarnavęs šoferių mokykloje (auto būryje) Vilniuje, dingęs 1941. VI. 22. Kas žinotų ką nors apie jį, prašoma pranešti Jonui Zinkevičiui. Vaičlaukio kaimas, Alvitas, Vilkaviškio aps.

N. Statybos Batalionas Rytuose

Kai mes čia atvykome, mus sutiko murzini rusų vaikai ir suvargęs katinas. Jis bailiai dairėsi į nematytus vyrus ir slėpėsi už purvinų vaikų kojų. Gyventojai — seniai ir moterys — žiūrėjo pro langų plyšius. Bailiai, nepasitikėdami. O kai mes kaimo seniūnui pasakėm, kad čia apsigyvensim, jis nusilenkė: „Ką gi, jei reikia, prašau. Tik mes visi biedni"... Dabar jie jau nevengia mūsų. Žino, kad mes atėjom kaip jų draugai, o ne kaip priešai.

Tarp girių ir pelkių išmėtyti kaimai ir kolchozai. Čia apsistojo N. statybos batalionas. Medžių pavėsy ilsisi palapinės. Kitus vyrus priglaudė samanoti rusiškų trobelių stogai. Prasidėjo karinis gyvenimas. Rikiuotė, darbai, ruoša, sargybos. Viskas nauja, ir greit sava, paprasta ir kasdieniška. Mes turim būti kariai.

Vieną dieną virš beržėlių viršūnių supasi trispalvė. Rajone išsirikiuoja žalsvos karių eilės. Saulė įdegę veidai, tvirtos rankos ir žydrios lietuviškos akys. Vyrai baigė jaunų kareivių dienas ir šiandien jie prisiekia būti gerais, narsiais ir sąžiningais kariais. Ateina bataliono vadas majoras N. ir pasisveikina su kariais. Keliais ugningais žodžiais kreipiasi į vyrus. Primena pareigos svarbumą ir šios dienos rimtumą.

Paskui šimtai rankų pakyla aukštyn. Šimtai lūpų kartoja priesaikos žodžius: „Aš prisiekiu kovoti prieš bolševizmą". Ir mes žinom, kad šį momentą mūsų širdyse dega tas pasiryžimas ir kovos ugnis. Ir mes čia liksim, kol iš mūsų to reikalaus pareiga, mes dirbsim, kausimės ir aukosimės.

Kvepia beržėlio lapai. Vėjas supa trispalvę. Upės šlaitai kartoja „Lietuva, Tėvyne mūsų". Toli per lygius laukus plaukia Himno žodžiai. Ir mes pajuntam gilią tų žodžių prasmę: „Tegul dirba Tavo naudai ir žmonių gėrybei".

Mes nuvažiuojam į N. miestą. Tai toli į šiaurės rytus išsikišęs miestas. Stovim ant upės kranto prieš šimtus metų niūriai dunksančią pilį, o paskui užeinam į karininkų „Kasino". Mažytė Raudonojo Kryžiaus sesuo pasižiūri į mūsų trispalvius tautinius skydelius. „Jūs suomiai?" — klausia. — „Ne, mes lietuviai". — „Ach, taip, aš žinau. Ten pietuose mažytė Lietuva", — sako ji draugiškai. Jos akys ryškiai mėlynos, kaip Reino vanduo. — „Lietuviai geri kariai".

Griežia muzika. Mes vėl girdim muziką, matom lininiais plaukais mergaites. Prisimenu Gedimino miestą, žmones, matytus veidus. Kažkur prie Neries mažytę žydrių akių mergaitę.

Naktis. Girios gilumoj sušūkauja paukštis. Medžiai sustingę, kaip marmuro statulos. Dangus, žvaigždės ir pamiškėj pilka ūkana. O birželio mėnesį čia buvo pasakiškos baltosios naktys. Dangus būdavo baltas, lyg plienas, rytuose ir vakaruose degdavo aušra. Tai nebuvo naktys, tai buvo dviejų aušrų pasaka. Dabar tos naktys pasibaigė...

Po rajoną vaikšto sargybinis. Rankose šautuvas. Akys įsmeigtos į juodą miško gelmę. Ten palapinėse miega draugai. O jis saugo jų miegą ir sapnus, kad iš miško neateitų nepastebėtas „vanka" ir neįsiveržtų į stovyklą.

Rytą mus prikelia kerdžiaus ragas. Taip, jis mums atstoja kareivinių trimitą. Jis eina pamiškė ir pučia savo sukurtą meliodiją. Ir mes žinom, kad jau laikas keltis.

Paskui rikiuojasi vyrai, skamba komandos, prunkščia arkliai. Ir vėl prieš akis nauja diena, kuri atneš savo įspūdžius, naujus darbus, rūpesčius ir džiaugsmus.

Banys L-s